

Posamezna številka stane 1 din.

Naročnina listu: Celo leto 80 din., pol leta 40 din., četrt leta 20 din., mesečno 7 din.
Izven Jugoslavije: Celo leto 140 din. Inse-
rati ali oznanila se zaračunajo po dogovoru
pri večkratnem inseriranju primeren popust.
Upravišтво sprejema naročnino, inserate
in reklamacije.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

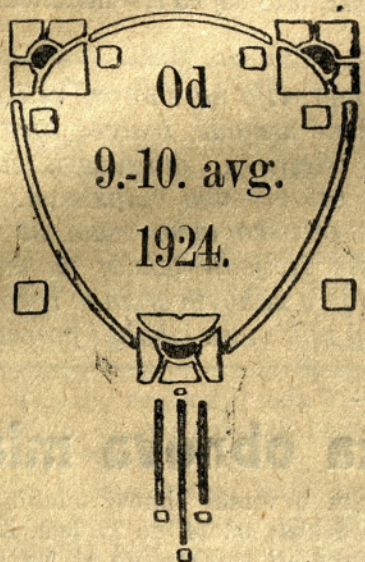
Poštnina plačana v gotovini.

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek.
Uredništvo in upravišтво je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5 Z uredništvom se more
govoriti vsaki dan samo od 11. do 12. ure.
Rokopisi se ne vračajo.
Nezaprite reklamacije so poštnine proste.
Telefon interurban št. 113.

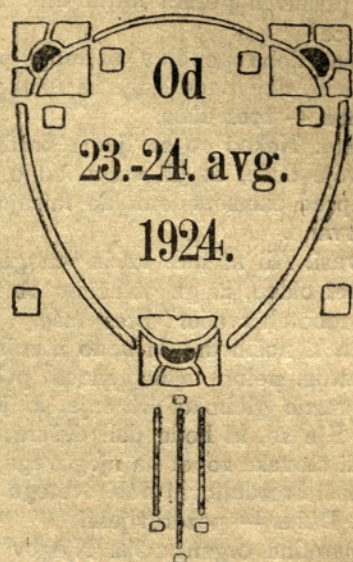
92. štev.

Maribor, dne 8. avgusta 1924.

Letnik XVI.

Mladinska dneva v Mariboru.

Tik pred začetkom mladinskih dnevov smo. Vse je že pripravljeno, da jih dostojno in plodonosno obhajamo. Množice slovenskih mladenk in fantov pridejo v Maribor, da tam izrečejo svojo neomajno voljo dati pobudo za začetek preroditve in pomladitve slovenskega naroda.

Mladina je najboljši toplomer za življenje naroda, prva čuti v svojem nepokvarjenem mladostnem zanosu in zdravem občutku, če ni kaj v redu v duši ali življenju naroda, iz katerega krvi in srca je izšla. Zato je tudi prva, ki gre na samaritansko delo njegove obnovitve.

Človeštvo 20. stoletja stoji na velikem mejniku mogočnega razdobja v zgodovini. Materijalistični in naturalistični razvoj človeštva dosega ravno v tem stoletju svoj vrhunec: človeštvo utrjeno od dela in naporov za tostransko civilizacijo, zbegano od upov in nad, ki jih je stavljal v napredek in razvoj, razočarano nad popolnim fiaskom pozemeljskih nebes, ki so mu jih obljubljali krivi preroki, doživlja velikansko duševno krizo.

Razven tega pa še pomnožujejo njegovo stisko nove politične, gospodarske in socialne razmere, izhajajoče iz moderne industrije, tovarn in strojev, novi stanovi vstajajo, predvsem delavski, kakor še le od včeraj, brez preteklosti, trdnih tradicij, šeg, stanovske kulture kot brezdomovinci, boljšeвики, nihilisti, brez tople ljubezni matere, ki bi jih stisnila na svoje srce in vzgojila za svoje otroke.

Naš slovenski narod čuti bolezen v svojih udih, zato zbira najboljše, kar ima, najzdravejši svoj sok, mladino, da z njo ozdravi samega sebe.

Veliko novo orientacijo slovenskega naroda hočemo. Nova bo ta orientacija v tem smislu, ker bo zaničala dosednji način življenje naroda, ki mu uničuje življenske sile. Stara pa bo, ker bo črpala svoje prenovljajoče sile iz tistih virov, ki so skozi dolga stoletja ohranjali naš narod zdrav in čil, to je iz večno svežih, neusahljivih studencev katoličanstva.

Zato je temeljni naš program obnove neumrjočih duš, glavni odjek naših glasov: klic v nebo za milost.

Iz vere bomo potem zajemali vso tisto silo, da začnemo boj proti izrodu naše kulture.

Povdarili bomo, da človek še ni vzgojen in plemenit, ako nakopiči v svoji duši množico znanja, temveč še le takrat, ako njegove umske zmožnosti stopijo v službo globljega življenskega, verskega ideala in poglobijo ter razširijo njegov čut za dolžnost. Samo stopnjevanje znanja še ni napravilo nobenega sebičneža za človekoljuba, altruista, še nikomur duše razširilo za resnejše po-
movanje dolžnosti.

Največja nevarnost je za modernega človeka, da mu je življenje postalo, računanje, da vedno bolj zgublja tista finejša organska čustva, iz katerih izhajajo najplemenitejše versko-nravne moči duše: ljubezen do bližnjega, veselje do požrtvo-
vanja, udanega službovanja, družinski čut, viteštvo, materinstvo. Če je človek enkrat te čute zgubil, potem mu ostane le mehanično, kar se da tehtati, prijeti, použiti. Človek se odtuji naravi, zgubi tistega duha, ki poživlja naravo, zgubi stik z največjim duhom, Bogom, zgubi veselje na družini, domovini in narodu, ne zna jih več pojmovati kot od Boga danih darov in resnih življenskih nalog.

Popolnoma napačno je pobijati materializem, brezverstvo, sebičnost in hlastanje po uživanju v naših časih z učenimi dokazi in znanstvenimi metodami. Materializem ni v prvi vrsti nauk, ki se ga da znanstveno premagati, temveč čut duševne praznote, neveselja do življenja, obup nad duševnim življenjem. Zato ni naša prva naloga, da ga znanstveno pobijemo, temveč ga na znotraj v svojih dušah premagamo z novim verskim optimizmom, veseljem do življenja in ustvarjanja za družino, domovino, narod, človeštvo in Boga.

Naš program ni zato teoretičen, temveč predvsem praktičen, mladinsko gibanje, ki hoče novo veselje, iskrenost, navdušenost in ogenj gorečnosti spraviti v celotno naše delovanje in nehanje. Modernega duha sebičnosti in uživanja hoče ubiti z nesebičnim duhom požrtvovanja in ustvarjanja iz višjih idealnih ozirav.

Te nove iskrenosti pa ne bomo našli v računanju, suhoparnem znanstvu, materializmu, temveč v zadivljenih, od višjih verskih in narodnih idealov prevzetih dušah.

Naš voditelj dr. Anton Korošec je na nekem shodu, ki ga je imel v Mariboru, prelepo govoril o veselju, ki ga čuti naš kmet, ko gre na svoje polje, njive, travnike, o ganutju, ko gleda svoj beli domači dom in misli na svoje pridne otroke in dobro ženo, svoje stare pradede, ki so mu zidali to hišo in dali tako podlago za njegovo srečo.

Ta čut veselja na družini, na domači zemlji, domovini, rod-
nem jeziku, veri prednikov moramo zopet vzbuditi v srcu vsakega Slovenca. Če bomo iskro teh plemenitih čustev vžgali v našem kmetu, obrtniku, delavcu, inteligentu in meščanu, bode vsak stan ustvaril novo stanovsko kulturo, ki v današnjih časih propada: kmet kmečko, delavec delavsko, meščan meščansko, ki bo vsaka temeljila v posebnostih čustvovanja dotičnega stanu, vse stanovske kulture pa skupaj v poglubljeni in poduševljeni narodni kulturi.

Vsebina slavnostne številke „Straže“:

I. Vera in prosveta.

1. Orli — vitezi sv. Duha!
2. Slomšek, vzgojitelj mladine.
3. Verska obnova mladine.
4. Reforma prosvetnega dela.

II. Katoličanstvo in umetnost.

5. Stališče katoličanstva do umetnosti.
6. Vzgoja ljudstva v umetniškem oziru.

7. Monumentalna umetnost.
8. Romantika in leposlovje.

III. Državlјansko občestvo.

9. Verski prepoved in državno življenje.
10. Ljudska država.

IV. Ljubezensko občestvo.

11. Naše znamenje.
12. Najvažnejše za na pot.

I. Vera in prosveta.

Dr. Fr. Sušnik.

Orli — vitezi sv. Duha!

Večna Previdnost je dala svoji Cerkvi v vsaki dobi svoje junake. Mučeniki prvih stoletij, Avgustin, Tomaž Alkivinski, Frančišek Asiški, Ignacij; filozofi, mistiki in romantiki vseh časov krščanstva, kakorkoli so živeli vsi iz istega vrela, v svojih formah se razlikujejo, v formah so otroci svojega veka, nujni zanj, postulat harmonije v katoliški Cerkvi. V tem se javlja Previdnost, da daje vsaki dobi tisti akord, ki izmiri vse druge disonance.

Večna je Resnica, časne so njene forme, izoblikovane od Previdnosti po krščanskih junakih; zato je bil kristijan vsekar modern človek.

Ali smo poslušali pesem naših dni? Ali smo slišali njene disonance?

Naša doba: doba popolne notranje plehkobe, doba rafiniranih strasti, neugnane volje za užitek, doba dvojne morale, doba — brez duše.

Naša mesta: Nekoč so se ljudje borili z Bogom, da mu utrgajo svoje duše, da jih »osvobodijo.« Danes jih ubijajo, bežijo pred transcendentalno mislijo, v topem koprenju za nirvano.

In naše vasi. Ali ni tudi tu že mnogokje krščanstvo kakor okostenel oklep, ki ga oblačimo ob nedeljah predpoldne in ob sobotah zvečer? Brez duše.

Kje so junaki naših dni, ki bodo zbudili v dušah tisto sveto zamaknenje, polno tajinstvenosti, polno neskončne sladkosti, neizrazno globoko drhtenje, ki je pogovor duše z Bogom? Kje so, ki bodo dali dušam solze ljubezni? Ki bodo priželi človeka zopet na njegovega Boga? Kje so, ki bodo dali naši brezduhovni dobi svetega Duha?

Vitezi sv. Duha — pozdravljeni!

Orel ni paradna organizacija. Njegov vriskajoči krog je moderna redovniška halja. Rdeča je ljubezen in rdeč je ogenj. Orli so revolucija naše ljudske duše. Orli so junaki naše dobe. Vse eno, koliko jih je; ne gre za število, gre za notranjo silo.

Kake so naloge Orla, da bo moderna katoliška organizacija?

Izobrazba — to je krilatica modernega človeštva. Mor da je iskanje resnice, še večkrat napuh. Toda izobrazba je sovražnikovo orožje. To orožje treba poznati. Celo bolje ga treba poznati, kot sovražnik. Sistematična predavanja, tečaji, verski, kulturni, zgodovinski, gospodarski, politični, literarni. Orel mora biti apologet; poznati mora zgodovino katoliške Cerkve; njen razvoj posebno v naši domovini; versko vprašanje med Slovani. Da, tu sanja še veliko poslanstvo baš nas Slovencev: Orel mora biti apostol civil-metodijske ideje.

Orel mora poznati sovražnika, framasonstvo, v vseh njegovih niansah in efekti, od bank do časopisov in od umetnosti do šol. V nas katolikih se je vsidralo že toliko kompromisov, toliko dvojne morale, da nasprotnikov ne vidimo več jasno. Jasnost v idejnih smereh naših in nasprotnih bo ustvarila v Orlu idejni kapital, iz katerega bo črpal v vseh slučajih življenja: njegov korak bo siguran in ne bo okleval, eno mero, eno moralo bo imel, ki bo veljala za vsako dejanje. To je viteštvo. To je jasni in mirni pogled v sinje višave. Orel nam bo vzgojil na ta način katolike, ki niso to iz konzervatizma, radi tradicije, ki so to v vsakem viharju iz globoke notranje potrebe.

To je silni etični pomen orlovske organizacije, da zlomi dvojno moralo. Katolik z dvojno moralo: izpolnjuje vse cerkvene zapovedi, pa krade, ko si na račun bližnjega kopiči bogastvo; krade dobro ime, ko obrekuje in opravlja; goljufa, ko se hlina radi dobička; hudiču služi, ko mu vse misli vodijo časovne potrebe in želje; ki ni več krščanski, ko opravlja svoje vsakdanje opravilo, kadar je v družbi, kadar politizira; in tako dalje. Mnogo je v nas dvojne morale; ker je preplitvo v nas krščanstvo, smo obe znali združiti v kompromis, tako da nam tudi vest že molči. Priti mora boleča operacija, krščanstvo ne sme več biti le nedeljska obleka, le politična, le gospodarska firma; roditi se mora znova v dušah kot veliki, vse vladujoči, vse vodeči Ethos. Rodilo se bo v Orlu, da razdere dvojno moralo naših dni.

Sam v sebi mora postaviti Orel mesto plehkkega kompromisa med teoretskim krščanstvom in praktičnim nekrščanstvom globoko harmonijo krščanske teorije in krščanske prakse. Svet bodi orlovski krog, le za tistega, ki ima odločno voljo, da bo ves katolik, da bo vzor-katolik. Kot pri nobenem društvu je orlovsko vprašanje izključno kvalitativno in individualno. Orel je kakor svečenik. Ne: koliko nas je? — ampak: kak sem jaz?!

Le s tako kvalifikacijo bo zamogel seči Orel v narodovo življenje, da bo vršil svojo socialno nalogo. Kakor ima s svojim zgledom indirektn vpliv na socialno življenje, tako je njegov namen, da postane direkten činitelj v njem. Apostoli bodo novo prerojenega duha, bodo pa tudi kader naših voditeljev. Bistveni pogoj uspešnega razvoja v orlovski organizaciji je praktična usmerjenost: Orel mora vzgojiti orlovskega kmeta, orlovskega hlapca, orlovskega obrtnika in tudi trgovca in uradnika in politika.

Torišče orlovske organizacije pa ne sme ostati le društvena dvorana. Društvena dvorana nam bi dala le katoliške racionaliste. Takega racionalnega katolicizma pa je že preveč med nami. Pol svojega društvenega življenja mora živeti Orel v cerkvi. Da, bolj ko kdaj nam je danes potrebno močno religiozno čuvstvo, prežeto od romantike in mistike. Razum je katoliški, a srce je hladno. Srca storimo zopet katoliške!

Sodobne naloge orlovske organizacije — le ena edina je:

Iz studenca večne Resnice in Lepote si napij Ljubezen sv. Duha; njo nosi v srcu in duši, njo vprašaj pri vsakem razpotju in povsod; našel boš odgovor na vsa moderna vprašanja.

Slovinci smo mali narod. Rešitev problema malega naroda pa nam mora biti spoznanje: čim manjši narod smo, tem silnejše mora biti naše delo.

Dr. Matija Slavič:

Slomšek vzgojitelj mladine.

Ze teče 62. leto smrti prvega slovenskega pedagoga in velikega mladinoljuba. Ob Slomškovem grobu pa se bo zbirala letos mladina, da se pokloni duhu svojega iskrenega prijatelja ter ga zahvali za veliko spoštovanje in toplo ljubezen, ki jo je imel do mladine.

Slomškovo delovanje za mladino je šlo za tem, da bi se o njej lahko reklo, kar je sam zapisal o nedolžnem mladenci: »Krasno se sveti rumeno sonce na jasnem nebu, še lepše se sveti obličje mladenci, nedolžnega v čisti svetlobi milosti božje. Ljubeznivo je jutro mladega leta, kadar zlata zarja ogrinja hribe in doline, še ljubeznivejši je deček mlad v nedolžnem jutru svojega življenja, lepa nebeška roža. Njegov duh se dviguje na perotih svete pooblasti višje nad sonce, mesec in zvezde k svojemu Bogu. Njegovo srce, veselo, brez vseh telesnih težav, je veličasten sedež Najsvetejšega. Telo nedolžnega mladenci, čisto in ljubeznivo kot jasno jutro, je živo svetišče svetega Duha.«

Da bi vzgojil tako mladino, zato je spisal knjige za mladence in mladenke, zato je izdal nešteto povesti in pesmic za mladino, zato je dajal pri vsaki priliki svoje zlate nauke za vzgojo mladine.

Oglejmo si le nekoliko teh vzgojeslovnih načel, ki so potrebna istotako zlasti našemu času! Zahteval je predvsem, da mora vzgoja zagrabiti celega človeka, da mora vplivati na njegov um, srce in voljo. Obsojal je odločno enostransko samoumsko prosveto. Učil je: »Le samo um na škodo srcu z znanostni preoblagati, iz tega prihajajo mrzli razumniki, in to pelja do suhega racionalizma... Zali Bogi, da se je v naših narodnih šolah, kakor tudi na višjih učiliščih doslej tudi v veronauku vse preveč le na razvijanje uma merilo, premalo pa na blaženje srca. Sem božje besede vsajeno v rahlo zemljo mladine je ostalo brez oživljajoče toplote mrtvo, ni prineslo dobrega sadu ter je bilo od zelišča zadušeno, ki tudi v hladni zemlji dobro raste.« Da vpliva Slomškov učitelj na voljo, zato kaže mladini lepoto narave, lepe cvetlice, nežne živalice, lahko krile ptičice ter jo navaja, da občutijo to lepoto in krasoto. Ko je to doseženo, pa ji pripoveduje, da je Bog vso to krasoto ustvaril za človeka iz ljubezni do njega. Na ta način jih uči občutiti veličanstvo božje. V gojencu se razvija spoznavanje neskončno mogočnega, neskončno dobrega, najpopolnejšega bitja, kateremu služi in ga proslavlja vse stvarstvo: tudi človek pripogne pred božjo vsemočnostjo svoje koleno. Slomšek pravi: »Kdo to knjigo (božje stvarstvo) čita, občuduje, pa ne poklekne in ne molči?« V človeškem srcu se poraja kopnenje po neskončno dobrem Očetu, stvarniku nebes in zemlje. To kopnenje po Bogu je zasajeno v človeško dušo. S primerno vzgojo mora postati zaveštno. Človekova volja se mora navaditi na združitev z božjo voljo, s spolnjevanjem Njegove volje, ki je sama ljubezen do človeka. Človek se mora odločevati v svojem delovanju z ozirom na večno Dobroto, v popolni ljubezni do Boga. Na ta način začne duša živeti svoje resnično in popolno življenje: Bog je njen smoter, na Boga se nanaša vse njeno delovanje, ona živi v ljubezni božji. Vsled tega se z lahkoto in z veseljem, neprestano in neomahljivo odloča za čednost. Vera in čednost človeku ni samo stvar razuma, ampak predmet njegove volje, veselje njegovega srca.

To je pot, po kateri je vodil Slomšek »Blažeta in Nežico« ter druge gojence v svojih spisih iz vrst preljubljene mladine k cilju človeške sreče. Sam pravi: »Mladim najbolj potreba je modre šole za srečno življenje, učitelju vzgojitelju čez vse potrebno znati šolo na pošteno življenje modro ravnati — kazati svojim učencem življenja srečno pot — jim vedoma praviti, česar se morajo držati svoje žive dni, da bodo kakor Blaže in Nežica srečno hodili.«

V naši dobi, ko se je tako vsestranski razpasel materializem, je potrebno povdarjati s Slomškom idealno plat človeškega življenja pri vzgoji mladine. V času, ko je goli intelektualizem napolnil človeško dušo s skepticizmom, se mora posebno vzgajati volja, da se z veseljem in s pogumom odloča za dobro.

Slomšek je povdarjal dalje ljubezen do domačnosti, do domače grude, domače hiše, domačih noš, šeg in navad. V vseh teh rečeh je našel nekaj mičnega, nekaj blagega za človeško srce. To domovinsko ljubezen je učil pri vsaki priliki. Ko se je vračal kot sedmošolec iz Senja na Slom, pravi, da je poljubil domačo grudo, na kateri se je rodil, na kateri je zrastel, za katero so se trudili njegovi starši, bratje in sestre. Z vsako lepo domačo šego, nošo, slovensko pesmijo je skušal zvezati človeško srce na ljubo domačnost.

V zvezi s to potezo njegovih vzgojnih načel pa je tudi njegova ljubezen do slovenske govornice. Rekel je n. pr.: »Glave sicer nemškutarji Slovincem ne jemljejo (kakor nekdanj Turki), pač pa besedo materino, domačo nošo in slovensko narodnost.«

Naša mladina potrebuje veselja, srca za nadnaravno življenje. Potrebuje pa tudi srca in veselja do naravnega življenja na domači grudi s slovensko pesmijo, s slovensko govornico. Sklenimo to razmotrivanje s klasično lepimi Slomškovimi besedami:

»Oj ljubi lepi in poštenu slovenski materinski jezik, s katerim sem prvič klical svojo ljubeznivo mamo in dobrega ateja, v katerem so me moja mati učili spoznavati Boga, v katerem sem prvič častil svojega Stvarnika! Tebe hočem kakor najdražji spomin svojih staršev hvaležno spoštovati in ohraniti, za tvojo čast in lepoto skrbeti po pameti, kolikor premorem; v slovenskem jeziku do svoje poslednje ure najrajši hvaliti Boga; v slovenskem jeziku najrajši učiti svoje ljube brate in sestre Slovence in želim kakor hvaležni sin svoje ljube matere, da, kakor je bila moja prva beseda slovenska, tako naj bo slovenska tudi moja poslednja.«

Naroda ne napravijo na znotraj velikega in močnega oborožene armade, temveč njegove matere. Kar imajo telesnega, duševnega in nramnega zdravja, ga oživotvorijo v ljudstvu. Kar mati v sprejemljivo otroško dušo vsadi in v njej goji, tega poznejše življenje nikdar ne more več zbrisati: zato je v njihovih srcih in rokah bodočnost od njih mora izhajati prerod.

Martín Avšič:

Verska obnova mladine.

Če govorim o verski obnovi mladine, mislim na naše fante in dekleta od 14. do 25. leta. Začeli ste prepoznati in preizkušati svet, trezno ali pa lahkomišlno, kakor se pač znate ravnati sami in od kakršne družbe se date vplivati. Zdaj si ustvarjate prepričanje ali svetovni nazor, zdaj se kuje značaj, ki vam najbrž ostane vse življenje. Izbirate si poklic, se nanj pripravljate in ga drug za drugim dosegate.

Vi torej se boste zbirali avgusta meseca v prijaznem Mariboru. Mladina se sestane, da se pomladi in obnovi. Obnovi tudi v verskem oziru.

Pravili so svoje dni, da pridejo časi, ko bodo šli najvišjega Gorjanca vprašati, katera vera je prava. Gorjanca bi vprašali po veri za to, ker se počuti vera najbolj domačo tam, kjer so najbolj poštenu ljudje. Človek, ki živi izven mestnega, tovarniškega in prometnega dobičarskega vrvenja, neodvisen, dušno in telesno zdrav in pa premišljen, si je najzvesteje ohranil dragoceno dedščino dobrih dedov, staro in čisto sveto vero.

Toda zdi se, da kdor hoče hribovce izpraševati po pravi veri, bo moral hiteti. Kajti tudi med njimi izumirajo stare korenine in mladi rod je približno povsod enak. Ljudje po svetu so dandanašnji tako navezani drug na drugega, da se dobre in slabe lastnosti in navade hitro razdelijo in pomečejo daleč na okrog.

Prireditelji mladinskih dnevo in ž njimi mnogo drugih je mnenja, da je treba mladini verske obnove. Kaj se pravi to, obnoviti se? Ako zapazimo, da začne hiša razpadati, da omet odpada, da se vogli kršijo, da streha ne drži več prav, ako so vrata in okna že preperela, se tla udajajo in se vse pohištvo maje — takrat je čas, da se gre čvrsto na delo, drugače je prepozno. Hiša se mora prebeliti, streha razkriti, po hiši se mora marsikaj preurediti in na novo nabaviti. Potem je v hiši prijetno, kakor nekdanj, morda bolj. Hiša je sicer stala že prej, a urejena je po novem načinu. Prenovljena je.

Kje je fant in dekle, ki ne bi opazil, da tudi v njegovi duši hoče to in ono razpasti? Ne naštevam rad, kakšne vrzeli zadaje čvrstim in zdravim vrstam naše mladine popačeni duh zmedene dobe; kako se molitev pozablja, sveta maša opušča, kako se mnogi izogibljuje svetih zakramentov, o sveti veri malo vedo, ali pa o njej nespoštljivo govorijo; koliko je po hišah razprtij med starši in otroci, koliko predolgi in nepoštenih zvez med mladimi ljudmi, koliko slabo začeti zakonov.

Ali ne čuti vsak sam, da bi se moral povrniti k oni lepi in močni veri, katero nam je vcepila dobra mati in kakršno je imel sam v otroških letih? Ali ne čutimo vsi, da se moramo povrniti k onemu junaškemu življenju po sveti veri, kakršno je bilo čast in sreča naših pradedov, ki so nam s tako skrbjo ohranili in sporočili sveto vero, z njo pa vse, kar ima naš narod levega na sebi?

Čil in zdrav mora vsak izmed nas nastopiti svoj stan. Mladenci, mladenke, ki obnavlja v sebi verskega duha, najlepše prenove sam sebe. Zato si pa mora iskati pomoči. Ozira naj se po najboljših vrstnikih in tovariših ter se od njih uči živeti. V prostih urah pa naj jemlje v roke knjige o vzornikih mladine. Bog je dal, da smo dobili Slovinci ravno v zadnjih letih lepe knjige o zglednih mladencih in deklicah, kakor so bili Ernest Mlakar, Peter Barbarič, Dominik Savia, Gabriel Zalostne Matere božje, Mala cvetka, sestra Benigna Konzolata in drugi. Take življenjepise bi moral po večkrat prebrati vsak ud naših društev.

Mladina, drži vse lepe verske običaje svojih staršev! Visoko moraš ceniti skupno molitev, zlasti rožni venec, obisk službe božje in krščanskega nauka, blagoslovljeno vodo, križ pred vsakim delom. Ohrani si ono sveto resnobo v verskih in nramnih rečeh, kakor nam odseva iz dejanja in nehanja vrlih prednikov! Glej na očeta in mater! Oče je sicer redkobeseden, toda opazuj ga, kako

dela in trpi v zaupanju na Boga! In mati, kako skrbno in s kakim strahom gleda za teboj, ko stopaš v svet!

Da ostaneš mlad, živi čisto! Sicer boš kmalu otopel za verske resnice in ne boš hotel verovati. Skušnjava in težava je toliko, da jih premaga le čista duša, le tisti duh, ki je svoboden, prost strasti. »Dovolj je luči za tiste, ki hočejo verovati, dovolj pa tudi teme za one, ki nočejo verovati«, je rekel Blaž Paskal. Kaj je bolj veselega, ko če slišim pametnega fanta: »Ko sem bil dvanaest let star, so mi mati rekli, naj vsako jutro in vsak večer molim: O Marija, brez madeža spočeta, prosi za nas, ki se k tebi zatekam! S tem si jaz tudi veliko pomagam.«

Fant, dekle! Stoj tamkaj in stoj trdno, kjer veš, da te želi imeti tvoj dušni pastir! Ta ti je učitelj vere in namestnik Gospoda nas vseh — Boga! Vsikdar za duhovnika, nikdar proti duhovniku! To bodi tvoje geslo, pa si varen. Poslušaj ga pri pridigi, zaupaj se mu v spovednici!

Ali veš, kje je solnce naše svete vere? Sv. maša. In kje je studenec moči, lepote in življenja? Sveto obhajilo.

Za prenovitev in za napredek v sveti veri moli! Podam ti za zgled molitev Leona XIII.: »Vidiš, o Gospod, kako so od vseh strani vstali vetrovi, kako se morje vznemirja. Zapovej, prosimo, vetrovom in morju Ti, ki edini zamoreš! Vrne človeškemu rodu pravi mir, kategera svet ne more dati; pokoj družbi. Povrne naj se pobožnost nasproti Bogu, pravičnost in ljubezen do bližnjih, zmernost nasproti sebi samemu. Razum naj obvlada poželenje. Pridi Tvoje kraljestvo! Vojskovanje je človeško življenje na zemlji, toda Ti sam gledaš boj, pomagaš človeku, da zmaguje, ga podpiraš, ako peša, ga kronaš, ako zmaga.«

Stara vera je edino prava. Kajti prava vera je bila vedno. Bog ni mogel biti tako neusmiljen, da bi bil kdaj pustil človeka brez nje. Časi žive vere so bili vedno časi cvetja. Vsi želimo svojemu narodu čas cvetja in moči. Cvetje in moč je pri vas, fantje in dekleta, ako se versko prenovite in se približate Kristusu Gospodu. »Če je kaka stvar v Kristusu, je nova; staro je minilo, glej, vse je prenovljeno!« (II. Kor. 5, 17.)

Narod, ki zanemari znanost in umetnost, ni vreden življenja.

Alojzij Rezman.

Reforma prosvetnega dela.

Moderni človek je dosegel velikanske uspehe v tehnični kulturi. Spoznal in podvrget si je naravo in njene

sile. S čudovito naglico posreduje brzojav človekovo misel, spaja železnica in parnik cele narode. Z najfinjšimi daljnogledi preiskuje človek neizmerno svetovje in njegov razum triumfira nad svojimi iznajdbami ter nad splošnim napredkom. In ta razum je začel oboževati samega sebe, naučil je človeka šteti, meriti, tehtati, odkriva mu nove potrebe, stopnjuje njegovo rafiniranost, narekuje mu neizprosni boj za obstanek in kopičenje materijalnih dobrin. Ubogo človeško bitje pa se peha in trudi za minljive pene, v svojem srcu pa čuti strašno praznino in sušo, slep in razdražen je ta »razumni« človek do sobrata, nezadovoljnost in nemir mu napolnjujeta dušo. Vkljub brzovajnim žicam in izvrstnim prometnim sredstvom je človek človeku bolj tuj kot kdaj poprej — mrzli in sebični racionalizem in naturalizem sta bistvena znaka današnje kulture.

Mehanično in racionalistično postaja tudi naše prosvetno delo. Naštudirana predavanja se obračajo povčini le na razum, razne prireditve in veselice morajo predvsem podpreti društveno blaginjo in zanesti vsaj za par tednov med člane zanimanje za društvo. Splošno pa vlada mrtvilo, malodušnost, nezanimanje. Odtod pa tudi uspehi! Tako skromni so v primeri s trudom in naporom kulturnih delavcev!

Zato bo pa treba temeljite reforme prosvetnega dela, ki bo rodila tudi novo kulturo na razvalinah puhle umstveno-tehnične kulture naših dni, izobraževala ljudi vedrih obrazov, plemenitega mišljenja, požrtvovalne in nesebične.

Kako bomo to dosegli? Ali gremo nazaj v srednji vek? Ali naj izrumamo tračnice in porežemo brzovajne žice, prepustimo elektriko oblakom in premog materi zemlji ter zapremo tehnične fakultete? Ne, to ni potrebno. Kakor pa je v srednjem veku kultura znala zajeti notranjega človeka ter usmeriti njegovo življenje v vseh odnosih proti enemu, večnemu cilju, tako mora dandanes prosveta premakniti težišče svojega dela od razuma na vso človekovo dušo, dati ji smer, da se ne bo ukvarjala samo z materijo, da se ne bo izgubljala v malenkostih, da ne bo znala obvladati samo naravnih sil, temveč predvsem samega sebe. Taka koncentrirana duša srednjega veka ni mogla drugače, kakor da je ustvarjala idealne, družini podobne organizacije cehovstva in s tem tako razvito stanovsko kulturo, notranja potreba in izraz njenega mišljenja so bile proti nebu kipeče gotske cerkve, notranji odsev take duše je bila romantična poezija, plemeniti vitezi in junaki so bili reprezentanti te kulture.

Najvažnejša naloga prosvete mora postati skrb, kako zainteresirati ljudi za srečo lastnih duš, jih privedi iz tisočih malenkosti k najvažnejšemu: k reformi notranjega človeka, ki se bo oslobodil sebičnosti in napuha, ki bo ob tehničnem napredku našel vedno več duševnih sredstev, da se globlje orijentira v temeljnih zahtevah človeškega življenja in se še tesneje združi z Najvišjim, kakor mu je bilo to prej kdaj mogoče. Reformirano prosvetno delo

mora iti za tem, da se uresniči besede Tomaža Carlyle-a, ki piše: »Veliko delo se vrši v naših dneh, počasi se je začelo, počasi napreduje, a se ne bo dalo zlahka ustaviti — nič manjše delo kot obnovev Boga v človeških dušah in tega, kar je v tradicijah in v zgodovini človeštva bilo božjega, toda se je tekom časa pozabilo. Važna, vzvišena, blagoslovljena vsebina tega, kar razumevamo pod besedo božji, se hoče preboriti iz človeške duše in bo zopet blagoslovljala narode, jih oslobodilo nizkotnosti, neznosnih bolečin in zmotnih zablod.«

Za vedno se bo treba otresti naziranja, da je treba predvsem posedavati znanje. To je iluzija 18. veka. Samo z znanjem doživijo tisoči polom, ker jim manjka notranje opore. »In če bi znal vse skrivnosti sveta — pa bi ne imel ljubezni...« pravi sv. Pavel. Umska izobrazba sama še ne prinaša človeku harmonije z naravnim redom in ni dovolj, da to in ono znamo, še le v tem, da se zavedamo, čemu in v kaki zvezi z najvišjim in najvažnejšim je to naše znanje, je prava izobrazba. Nihče ni proti umski izobrazbi, a ta mora biti vedno vzporedna z etično orientacijo, mora poglobljati notranje sile volje in srca. Pravo prosvetno delo se mora zanimati za doživljanje v dnu človeške duše, mora dati odgovor na vprašanja, od katerih zavisi pomen našega življenja. Ako bi raztresali znanje, ne da bi obenem utrjevali človekovo notranjost, ga uvažali v nebroj njegovih odnošajev do Stvarnika, narave, človeka, družbe, ako ne bomo nudili znanja, ki budi vest, pogloblja spoznavanje samega sebe, uči razumevanja človeške narave, ki nam kaže zakone o vzrokih in učinkih človeškega delovanja, bo naše delo morda ustvarilo prosvetljene kritike, ki se zaničljivo posmihajo tradicijam, srčni kulturi itd., dali bomo pa človeški družbi tudi mesto osebnosti duševne bankroterje.

Ako bo naše prosvetno delo zajelo res celo dušo ter jo vzgajalo po naravnih naukih krščanstva, potem bodo pa tudi naša društva postala šole, visoke šole bratske vzajemnosti posameznika napram družini, občini, družbi, postala bodo zbirališče sedaj zindividualiziranih mas, nadomestovala nam bodo srednjeveške cehe z vso lepoto in pristrčnostjo, ki se bo v njih porajala sama od sebe. Kakor očetovsko hišo bo vzljubilo ljudstvo naše društvene domove, pristrčno kakor v družini bo občevanje med voditeljem in člani, notranja potreba bo vsakemu, pohajati v te domove — iz njih pa bodo prihajali tisoči in tisoči duševno prerajani članov našega naroda, ki bodo polagoma ustvarili tudi novo duševno, občestveno, pravo slovensko, krščansko kulturo.

Glavni činitelj obnove naroda so dobre matere. Matere vzgajajo domovini sinove, prosveti delavce, stanovom voditelje, cerkvi duhovnike, na njih sloni bodočnost naroda in človeštva.

II. Katoličanstvo in umetnost.

J. Savinjski.

Stališče katoličanstva do umetnosti.

Rastlina se v različni zemlji različno razvija. Koršne so snovi, iz katerih črpa, tak je tudi njen razvoj, bujen ali mršav. Snov zemlje more celo na bistvene variacije pri rastlini vplivati. Kakor pri rastlini tako je tudi pri umetniku, pesniku! Ravnoisti objekt stvarjanja se pri različnih umetnikih spreminja in izlije v različni umotvor, ker je duševna zemlja, mentaliteta, svetovni nazor pri umetnikih različni.

Da spoznamo to dejstvo, treba nam samo primerjati ravnoiste metode, na primer reprodukcijo narave, pri katoliškem, protestantskem, ali naturalističnem, brezverskem stvaritelju. Vsak bo v isto snov vliel ne samo individualnega duha svoje narave, temveč tudi svojega svetovnega naziranja. Umotvor katoliškega pisatelja bo imel čisto posebno katoliško barvo, četudi ni mogoče sam stvaritelj tega intendiral, instinktivno bo tako stvarjal.

Kakor v življenju tako zavisi posebno v umetniškem delovanju zistem, skladanje in platenje umotvora od odnosa umetnika do človeka, stvari in dogodkov. Kako pa jaz pojmem te odnose do bližnjega, do stvari, narave, določa moj svetovni nazor.

Predmet, ki si ga izbere umetnik za stvarjanje, je postranskega pomena, vse je zavistno le od njegovega notranjega duševnega čustvovanja in verovanja. Zgodi se celo, da umetnik izrecno verske predmete na poganski način pojmuje. To lahko opazujemo posebno pri današnjih umetnikih, ki se lotevajo verskih, cerkvenih reči, ki jim pa vsled svoje notranje katoliške mentalitete dajejo čisto nekatoliški, poganski izraz.

O tem smo prepričani, ako v današnjih časih napravimo le malo potovanje ne samo po modernih izložbah ekspresionizma, temveč celo po cerkvah. Vidi se tem umetniškim stvarom na prvi mah, da so jih porajali ljudje, ki jim je pravo notranje katoliško čustvovanje španska vas. Tako kaže n. pr. Böcklinovo snemanje Kristusa s križa s svojo pogansko-barbarsko barvno patetiko popolnoma areligiozno, če ne protiversko mentaliteto, isto bi mogli reči celo o nekaterih Kristusih Meštrovičevih, da ne govorimo o vsej ostali masi modernih pacarij svetnikov, madon in različnih dogodkov cerkvene zgodovine.

Najbolj svete stvari se pri teh areligioznih elementih spreminjajo v blato. Ako hočemo rešiti našo versko

umetnost te moderne naturalistične skrumbe, je treba, da danes bolj kot kdaj poprej uvažujemo, da pri umotvorih nikakor ne gre za to, kakšen predmet ali snov si kdo izbere, temveč v kakem duhu jo obdeluje. Ravnoisti marmor ali kamen se spremeni še le po umetniku, da postane svojevrstna umetnina, kakor je svojevrsten, poseben duh ta ali oni umetnik, ki jo je ustvaril.

Ni še predmet sam na sebi umetnost, temveč njegovo preobražanje. Odločilnega pomena je razmerje umetnika do njegove vere, ki dobi v umetniškem izraoku živno podobo in obliko. Če je bistvo stvarjanja umetnikova strast vse spraviti v neko razmerje, potem je bistvo katoliškega umetnika, spraviti vse v katoliško razmerje.

Ker mora katoličanstvo poduhoviti, plemeniti in povzdigniti vso svetlo kulturo, zato je tudi posebna naša naloga, da ob mladinskih dnevih povdarimo potrebo notranje duhovne verske poglobitve, ker le potem smemo pričakovati, da bo tudi umetnost, ki je najintimnejši in najboljčutljivejši del človeškega udejstvovanja, dobila pravo podobo in smer.

Če pa povdarjamo važnost katoliškega mišljenja in čustvovanja za umetniško stvarjenje, s tem nikakor nočemo trditi, da je katoliška umetnost in slog le eden. Nekateri hočejo zoževati široko pojmovanje katoličanstva, ker trdijo, da je le romantika edino prava katoliška, umetniška oblika, drugi menijo klasične. Nekaterim je le epos, in ne drama prava katoliška umetnostna oblika.

Kakor ni umestno govoriti o kakem enotnem tipu »katoliškega človeka«, kakor se ponekod tolikokrat zgodi, tako tudi ni mogoče govoriti o katoliškem slogu kot takem. To radi tega, kar tudi ni razmerje katoličana do njegove vere le eno. Doživljanje ravnoiste katoliške vere je namreč pri različnih ljudeh različno z ozirom na različne individualne posebnosti, narave in milosti, ki jih imajo posamezniki. Pri sv. Francišku Asiškem se je pokazal bistvenostni doživljaj sv. vere v popolnem uboštvu, pri sv. Ignaciju Lojolskem v popolni pokorščini, pri sv. Francišku Saleškem v zmernosti, pri sv. Francišku Ks. v apostolski gorečnosti.

Vsled svoje univerzalnosti je moglo katoličanstvo najgloblje duševne potrebe najrazličnejših oseb po izobrazbi, značaju in individualnih nagnjenjih utešiti. Zato je tudi v umetniškem oziru katoličanstvo tako mnogostransko, da ga nikakor ne izčrpujejo dosedanje umetniške struje romantike, gotike, baroka, novobenediktinske umetnosti, katero predstavlja P. Desiderius Leaz, ali ekspresionizma, kakor ga zastopata pri nas brata Kralja. Ravnoiste katoliške resnice in življenski

nazori se razodevajo razsvetljenemu umetniškemu duhu vedno v novem redu, novi luči in življenski moči.

Čeravno se ne more govoriti o katol. slogu kot takem, vendar vtisne doživljanje istih katoliških verskih vrednot umetniškemu stvarjanju katoličanov neki skupni znak. Najsi pripadajo katoliške umetnine še tako različnim umetniškim strujam, vendar nahajajo pa se vse v skupnem duševnem koordinacijskem sistemu, ki ga ustvarja ena in ista skupna temeljita katoliška atmosfera. Ta skupni znak katoliške atmosfere manjka sedanjemu umetniškemu stvarjanju, tudi v cerkveni in verski umetnosti. Ne bo pa mogoče z razlaganjem ali dokazovanjem naših umetnikov za taka dela pridobiti. Nihče tako ne odklanja usiljenega in zavestnega hotenja, kakor ravno umetnost. Če hočemo preobrazbe na umetniškem polju, moramo najprvo hoteti versko poglobitev, iz katere se bo potem samoposebi brez vsakega doktrinarnstva porajala tudi katoliška umetnost.

Naše narodne kulture ni brez samonikle stanovske kulture našega delavca, kmeta, rokodelca in meščana.

Prof. I. Bogovič.

Vzgoja ljudstva v umetniškem oziru.

Ljudstvu se večkrat očita, da nima smisla za lepoto, za umetnost, da izginja iz njegovega življenja vedno bolj in bolj vse, kar je v resnici lepo. Nekaj resnice je na tem, vse pa ne.

Kdor pozna ljudstvo, njegovo priprosto, dostikrat otroško naivno življenje, pozna njegove navade, šege, njegova bivališča, svetišča, bo našel v marsičem dobro razvit čut za lepoto, naravno zdrav estetičen okus, kakor je naravna in zdrava ljudska duša. Posebno naše slovensko ljudstvo ima razvit čut za lepoto, ko malokatero. Opazuj ga v življenju, ko ti v tisočih slučajih odkriva svojo dušo, poslušaj njegovo pesem, zdaj veselo, zdaj otožno, njegova sveža zunanost, odeta v pester narodne noše, njegovi lepo okrašeni domovi — ali je res vse tako neokusno, barbarsko, da ne zasluži drugega imena, kot neolikost, kmetavzarstvo in sirovost? Če zadobiva ljudsko življenje sempatije nelepe, odurne oblike in ne kaže pravilne uglajenosti, estetične zaokroženosti — kdo mu bo zameril in valil vso krivdo na ljudstvo? Trd, brezobziren življenski boj, pomankljiva izobrazba in vzgoja, preziranje, zaničevanje, sramotjenje od zgoraj, tragična doživetja, od raznih

vpilovo razpaljene strasti in veliko drugih vzrokov je, če gineva tuptam med ljudstvom čut za lepoto in zadobiva njegovo vsakdanje življenje trde, neoglašene, sirove oblike. Ljudstvo tega ne skriva. Njegovo življenje je odprta knjiga — kjer čitaš lahko vsak trenutek, kaj mu preveva dušo. Veselje, žalost, srd, od raznih moralnih zablod vznemirjeno vest in kipeče strasti — razno duševno razpoloženje izraža odkrito, impulzivno, govori, nastopa, se udeležuje, kakor mu srce vele. Tiste hinavščine, ki krije svojo gnilo notranjost v lepe oblike, v zunanje finese, ne mara. Ljudstvo se nam razodeva v svojem življenju kakor je, ničesar ne zna prikrivati, zato opazimo na njem lahko in hitro razne pomankljivosti in nedostatke. Ljudstvo je sempatje v izrazih in pojavih svojega življenja priprosto, trdo in okorno — trdo v svojem jedru, v globinah svoje duše, je naravno zdravo — dočim so mnogokrat fine zunanje manire le videz, laž, rafinirano preračunjena prevara — ki zakriva pravo notranjost.

Kdor vidi v življenju ljudstva le senčne, nelepe strani, govori in piše le o ljudski posurovelosti, podivjanosti, posamezne slučaje generalizira, dela ljudstvu krivico, mu jemlje ugled in čast, in kar je najhujše — vero, zaupanje v sebe, spoštovanje do samega sebe in isti zdravi ponos, ki človeka održi in dviga. Otrok, ki ga starši, vzgojitelji vedno le karajo, psujejo, mu predbacivajo le njegove slabosti, napake, ne omenjajo in priznajo pa nikdar dobrih strani v njegovem življenju — ne bo nikdar nič prida, temveč bo vedno bolj propadal.

Isto je z ljudstvom. Vsi, ki premotrivajo ljudsko življenje in zabeležujejo iz njega različne pojave, bi naj zajemali iz te bogate zakladnice pred vsem kar je lepega, pozitivnega, to bi naj v prvi vrsti omenjali, podčrtavali, da pride v mišljenju in življenju ljudstva bolj do velave, da nastane med ljudstvom ono ozračje, zdrav in lep milje — ono javno mnenje, ki ima v njem to, kar je dobro, lepo, pravilno, glavno, odločilno besedo, ne pa kar je slabo, grdo, nepravilno.

Prva naloga vzgoje ljudstva v umetniškem oziru je, da iščemo in zbiramo, kar je lepega, pozitivnega v življenju ljudstva. Če je še tako malenkostno, priznajmo mu to, tako budimo, utrjujemo čut za dobro, lepo, pravilno, gojimo zdrav ponos in ono duševno razpoloženje, ki hoče resnico, lepoto in instinktivno odklanja vse, kar je temu nasprotno. Naše slovstvo, pesništvo, umetnost, posebno časopisje lahko stori v tem oziru veliko dobrega. Ena beseda priznanja dostikrat več zaleže, da več veselja do dela in energije v boju proti zlu — ko ploha psokv in škandaliziranja.

Da ljudstvo razumeva in vzljubi lepoto in umetnost, k temu ga je treba tudi direktno navajati in vzgajati. To je naloga cerkve, šole in umetnosti. Kako zapuščeno je dostikrat priprosto ljudstvo v tem oziru, dasiravno je ljudsko življenje najbogatejša zakladnica, ki iz nje črpajo razne umetnosti snov za svoje umotvore. Slovstvo, pesništvo, glasba, upodabljaajoče umetnosti hodijo med ljudstvo, jemljejo iz njegovega življenja najlepše motive za svoje umotvore, in ko so se obogatili z ljudskim blagom, ga prezirajo v njegovi priprostosti, ga smešijo, v najsvetejših čustvih žalijo.

Edina cerkev je stala ljudstvu tudi v tem oziru skozi stoletja njegovega življenja zvesto ob strani. Ona je pa tudi najbolj poklicana in zmogljiva, da vodi in vzgaja ljudstvo k razumevanju in ljubezni do prave lepote. Ona pozna najboljše pravzore vse lepote, Boga, ki je vir in merilo vse lepote. S tem pravzorom vse lepote mora biti v soglasju in skladu vse, kar hoče biti v resnici lepo. Ako ni — je in ostane neestetično.

Ljudstvo, ki ljubi Boga, ljubi tudi vedno pravo lepoto in umetnost. Kjer zginja ljubezen do Boga, zginja tudi smisel in ljubezen do prave lepote in umetnosti, tam zavladava nesoglasje, disharmonija — življenje postaja v svojih pojavih in tvorbah neestetično, odurno, grdo, nizkотно, pa naj bo na zunanje še tako rafinirano uglajeno in izlikano. Veliki umetniki, ki so nam ustvarili nesmrtna dela, so iskali in vedno tudi našli v spoznavanju in ljubezni do Boga, moči za svoja velika umetniška dela. Michelangelo je to lepo izrazil z besedami: »Ustvarjati podobe in kipe, ne utešuje moje duše — po višji lepoti koprnji, ljubezen božjo išče, ki odpira iz križa roke proti nam.«

Kako lepo vzbuja in goji cerkev med ljudstvom čut za lepoto v svojih svetiščih, hišah božjih. Nih zunanja arhitektonična lepota in dovršenost, ki odseva iz različnih cerkvenih slogov, njih notranjost, kjer so zbrane umetnosti, slikarstvo, kiparstvo, glasba, dostikrat v priprosti zunanosti pa vendar velike v službi neskončne lepote, je za priprosto ljudstvo navadno edina šola, kjer dobiva vsaj nekaj pojma in pobude za ljubezen in negovanje lepote, umetnosti. Bogoslužje, liturgična opravila, cerkvene slovesnosti, različni prazniki z svojo dušo osvežujočo in dvigujočo poezijo, kakor n. pr.: Božič, Velika noč, velika dela cerkvene umetnosti, vse to vzbuja in goji v ljudstvu čut za lepoto. Cerkev ljudstvo tudi vabi, da sodeluje pri glasbi v cerkvi, pri krašenju hiše božje — ga navaja, da krasi svoje hiše z lepimi podobami — z simboli, da si zapoje. Ko zazvoni v nedeljo zvon, hiti ljudstvo v hišo božjo, kjer se mu duša osveži, dvigne iz vsakdanjosti v bližino one lepote, ki jo duša tako koprneče išče in vzljubi, če jo enkrat spozna. Te lepe misli in čustva vzame zopet seboj v vsakdanje življenje, da ustvarja v družinah in družabnih razmerah, kar je dobro in lepo.

Razne umetnosti se imajo cerkvi veliko zahvaliti. Ne le, da jih vedno goji in neguje, kot skrbna mati, kar je glavno, ljudstvo vodi k njim, ga poučuje in vzgaja, da lepoto in umetnost razumeva, vzljubi, po svojih skromnih močeh goji, ker ve, da ima religija in umetnost isti cilj: voditi ljudstvo k večni neskončni božji lepoti.

Vzgajati ljudstvo v umetniškem oziru je dolžna prav posebno tudi šola, ki se dandanes te važne naloge zaveda in jo tudi vrši. Enostranski intelektualizem ne zados-

tuje za življenje, rabi spolnitev in protiutež v etični in estetični vzgoji. Kadar se je ločila umetniška produkcija od značaja in ethosa, je vedno začela nazadovati in prepadati, to nam priča zgodovina umetnosti. Vzgoja, ki hoče ustvarjati umetniški naraščaj, mora s tem računati, sicer bo umetnosti več škodovala, kot koristila. Enostranska estetična vzgoja, ki razvija le čut za lepoto, zanemarja kulturo celotnega značaja, posebno etični in socialni čut, je nevarna za mladino, ker ustvarja enostranske ljudi, nesposobne za realno življenje, ki tudi umetnosti ne bodo znali razumevati in pravilno uživati. Taki ljudje so življenju nasproti preveč pasivni, od človeške družbe le zahtevajo, ničesar pa ne dajejo. Zaidejo le prelahko v mehkužno, uživanjaželjno življensko naziranje. Namesto, da bi z lastno močjo različne doživljaje in utise zunanjega življenja urejevali, harmonizirali, koprnijo le po lepo urejenih harmoničnih utisih. Toda življenje je polno disharmonije, dela in nalog, ki so težke, neprijetne, z enostransko razvitim estetičnim okusom, ki ga ne vodi vest nespravljlive in vendar so važne. Zato je treba ljudij, ki se lotijo tudi takih nalog, znajo ustvarjati v težkih razruvanih razmerah skladnost, soglasje, lepoto in lepo harmonijo v življenju. Za tako aktivno ustvarjanje lepote, umetnosti v življenju pa ne zadostuje le estetski čut, treba je še drugih moči značaja. Treba je krepko razvitega etičnega čuta, socialnega čustvovanja, samopremagovanja, požrivovalnosti, ljubezni ne le do tega, kar je lepo, harmonično in ne potrebuje naše pomoči, temveč tudi do tega, kar je v življenju dostikrat razruvano, neurejeno, strto in razmetano v svojih oblikah in pojavih grdo, neestetično, pa vendar nas zre proseče, da spravimo v skladno lepoto sebi in človeštvu v korist. Sv. Elizabeta, kraljica, je obiskovala dostikrat najbolj ostudne bolnike, jim stregla in jih negovala, da bi premagala v sebi omehkužen estetičen čut, ki se obrača od nelepega, četudi je pomoči potrebno. Enostranska estetična vzgoja ubija socialni čut, jemlje moč za sočustvovanje in pripravljenost, pomagati povsod, ne samo tam, kjer je lepo in prijetno. Ona goji barbarizem, ki se odeva s finim okusom in oglašenim, zgolj zunanjim formalizmom. Da imamo toliko ljudi, ki hlepe le po lepi zunanosti in pasivnem uživanju komodnega, lepega življenja, toliko parazitov in za življenje nesposobnih optimistov, ki se bolestno boje disonanc življenja, ki zgube v težkih, razruvanih življenjskih razmerah koj glavo in pogum, da beže pred temnimi stranmi življenja, — magari tudi prostovoljno v smrt — ali si pa zatiskajo pred njimi oči z lepimi frazami, je kriva veliko enostranska estetična vzgoja, ki kultivira čut za zunanjo lepoto, ne zna ga pa spraviti v sklad z vestjo, etiko, resničnostjo, objektivnostjo in realnostjo življenja.

Tako enostransko estetično vzgojeni ljudje pa tudi nikdar ne morejo razumevati umetnosti, razbrati iz nje tega, kar je hotel povedati z njo umetnik, ker ne znajo z njim sodelovati in soživeti. Oni nimajo pojma, iz kakega tragičnega doživetja Joba s seboj in z nesoglasji življenja ustvarja pravi umetnik svojo umetnino, ki je vedno izraz zmage in sicer zmage duha nad materijo, nad strastmi, nagoni ter usodo, ter harmonizacija nesoglasnih življenjskih odnosov in razmer v tiho, lepo, blagoslovno lepoto. Kdor se ni naučil z dletom samovzgoje likati samega sebe, ne bo nikoli razumeval duha, ki govori tako razločno iz marmorja, ki ga je oklesala roka Michelangela. Barbarju je in ostane kamen.

Če ljudstvo nima dandanes dovolj razumevanja in ljubezni za umetnost, temu ni kriva le pomanjkljiva in napačna estetična vzgoja, temveč tudi umetnost sama, ki se ljudstvu vedno bolj odtuja, ga prezira, se obdaja z nedostopnim aristokracizmom ter postaja last krugov, ki so izgubili več ali manj stik z življenjem ljudstva.

Umetnost, ki razumeva in ljubi ljudstvo, tako umetnost razumeva in ljubi tudi ljudstvo, ji odpira globine svoje duše, ji razodeva in tolmači svoje zdaj veselo, zdaj težko stran življenja, ter ji nudi neprecenljive vrednote za umetniško ustvarjanje. Tako naj bi pristopala umetnost k ljudstvu, se med njim nastanila, da dviga ljudstvo k sebi, in da njegovemu trpkemu življenju vsaj nekoliko one lepote in harmonije, po kateri tako koprnji duša preprostega ljudstva.

Rastlina raste iz zemlje, umetnost iz naroda. Prva dolžnost mladih ljudi je, da se vesele in da drugim veselje pripravljajo.

J. Menina.

Monumentalna umetnost.

Na nobenem polju ni moderni individualizem, ki prezira družbo in se briga le za posameznika, pokazal tako očitno svojo notranjo nemoč, kakor v umetnosti. Današnja umetnost je tako individualistična, da je nihče več ne razume kakor umetnik sam, ki jo je ustvaril. Ako vzameš v roke kak modern umetniški list in ogleduješ tam slike, se ti zdi, kakor da bi vzel v roke kak list za uganke, le malokatero sliko moreš razumeti. Ni čuda, da se vse javnosti loteva velika apatija nasproti umetnosti in da umetniki sami tožijo, da jih ljudstvo ne razume in da rajši sega po ničvrednih šablonah, kakor po klenih delih.

Nastal je tako glasen klic, da mora umetnost iz individualnih občutkov vun, da dobi pomen za ves svet in ne samo za posameznika. Umetnost naj bi zopet postala ljudska, občestvena.

Ta klic po ljudski, občestveni, tipični umetnosti velja tudi nam Slovencem. Slovenci se že po svoji naravi nagiblamo k individualizmu, sledimo le lastnemu nagnjenju, ne oziraje se na skupnost — mislimo na našo zgodovinsko neslogo — za to smo v tem večji nevarnosti, da ne najdemo srednje poti. Izrazita individual-

nost nam daje sicer neko prednost bogatega duševnega življenja, ki je posebno Slovanom lastno, vendar pravi ideal ne more biti v individualnem, enkratnem, slučajnem in posameznem, temveč v skupnem, splošno veljavnem, tipičnem, monumentalnem. Zadnji cilj narodne umetnosti mora biti monumentalnost, slog, vezanost, ako hočemo kaj trajnega, veličastnega in sekularnega vsvariti.

Seveda nove tipične, monumentalne umetnosti ne moremo čez noč ustvariti s kakimi suhimi navodili za umetnike. Umetnost je posebno polje, kjer ne dosežejo nič razumski razlogi, temveč nacionalno doživetje, globoka intuicija. Velika in čista umetnost raste samoobsebi iz kulturne atmosfere, ki je ustvarila za to predpogoje v poglobljenem duševnem hotenju! Ni mogoče, da bi potem velika duhovna prizadevanja človeštva, ki so postala skupna last naroda, ne našla izraza tudi v veliki duhovni, tipični, monumentalni skupni umetnosti.

Današnje individualne dobe bi gojile zunanje oblike, barve, enkratne slike, impresije, ustvarja le dela, ki nimajo nobene trajne vrednosti. So le neke površne fotografije, fragmenti, notranje bistvo je pa vsej naši današnji umetnosti tuje. Vendar pa je glavno, obe odklanja notranje bistvo stvari, tiste praideje, pravzore, ki so skriti za realnimi zunanjimi pojavi in dajajo smer in življenje vsem dogodkom.

Umetnik mora biti duhovni videc, prodreti skozi snov, zunanjo materijo v dušo, potem ustvarja dela, ki so večna. Ako to ni, potem je fotograf, ki se zgublja v posameznostih, barvah, postranskih nijansah, eksperimentira samo s svojim čustvom v narod, posnema oblike po naravi, namesto da bi jih idealiziral, poenotil in vse slučajno od njih odstranil, ohrdžal pa notranje bistvo. Tako udajanje individualnemu čustvovanju je povzročilo tisto moderno razrovanost, nejasnost, polovičarstvo v umetnosti, ki vsakega resnega, globlje čutečega človeka s še nepokvarjenim okusom s studom napolnjuje.

Kaka velikanska razlika rasproti modernim pacarijam in umetniškim domislekom je monumentalna umetnost preteklosti! Še danes napravljajo na nas nedopovedljiv vtis velikanske sfinge in piramide egiptovske. Človeku se zdi, ko gleda te velikanske kipe kraljev in kraljic, resne reliefe, silno težke stebre, kakor da bi stal pred nadzemeljskim svetom. Kakor da bi bil nad njimi razlit sam duh večnosti, napolnjujejo človeka, ki živi v času sprememb in viharjev, z nekim neodoljivim hrepenenjem po večnih, stalnih dobrinah.

Kako presunljiva je monumentalna umetnost Grkov. Olimpijski mir, ki sije raz obraze kipov starih Grkov, daje človeku sredi nemirnega, nervoznega sveta trdnost in stalnost.

Mnogo bolj pa še zadene naša srca mistična in neodumljiva globokost starokrščanske umetnosti. Tudi tista dela, ki jih je ustvarila manj zvežbana roka, nam imponirajo po simboličnih mislih, ki se odsejajo iz njih. Krščanska duša je v teh delih tako močna, da napravljajo celo »slabotno telo za posodo večnih misli« (Josef Kreitmaier S. J.). Ta čudovit nadsveten sijaj mozaikov in slikarij po katakombah nas vedno vnovič zvabi v Italijo in Rim. Mistično žarenje teh podob izlušči naše duše iz pozemelskega, njihova neosebna slovesnost nas pelje iz sveta različnosti, pogojnosti v krščanski svet nepogojnosti, absolutnosti, od dela k sklepanju rok v molitvi.

Kak čuden, nepojmljiv, nadzemeljski duh nas objame, če vstopimo v visoko zrastle, kvišku k zvezdam hrepeneče gotične domove srednjega veka. Vsa ta izrazita tipika, vsa doslednost v arhitekturi, vzajemnost ritma posameznih delcev, raščajočih v celoto, človeka nehoti porine kvišku iz tega sveta v drug, nadzemeljski svet.

Danes take tipične, monumentalne umetnosti nimamo več. Le tu pa tam še nastopi kak umetnik kot izjema, da vstvari kaj podobnega, cele umetniške truje pa ne moremo več iz sebe izkristalizirati. Enkratno, individualistično, naturalistično zmaguje nad tipičnim, univerzalnim, monumentalnim, veličastnim in stalnim.

Današnji realistični, »človečnost«, »naravo«, individualnost povdarjajoči čas nima več notranje podlage za idealistično, nadčloveško, nadnaravno, nadindividualno monumentalno umetnost. Le taki ljudje, ki si silo delajo, ki se žrtvujejo, premagujejo naturalizem, bodo mogli vdihniti življenje novi umetnosti.

Bistvo monumentalne umetnosti spoznamo, če opazujemo obok sikstinske kapele v cerkvi sv. Petra v Rimu. Nadčloveške podobe prerokov in sibil, ki jih je tu vstvaril Michelangelo, morejo prihajati le iz notranjih živih moči umetnikovih, ki izražajo vse njegovo bistvo, hrepenenje, premagati človeštvo po obliki in vsebini in je prekositi. Oblika, ki jo rabi umetnik je pravzaprav postranskega pomena, glavna je tista notranja, duševna, nadčloveška moč, ki prihaja iz umetnika in ustvarja delo.

Moč tega umetnika navdiha je lahko tako velika, da se pod mrzlično delujočim dletom mojstra oblike narave raztegnejo in razširijo, da izrazijo misel umetnikov. To ni nobena razdrobitev, uničenje naravne oblike, temveč v resnici njena nova graditev, vstvaritev. Umetnik »razbije« le iz narave vzeti predmet, ki mu služi za podlago njegovega dela.

Naš moderni ekspresionizem je to umetniško načelo peljal ad absurdum. Obtičal je v negativizmu, ne da bi kaj pozitivnega vstvaril. Celotno slikam in kipom naših bratov Kraljev manjka prave simetrije in harmonije med čezmerno raztegnjenimi oblikami in nameranim izrazom. Vidi se, da manjka ekspresionistom kljub velikemu notranjemu nemiru in simbolični moči duha še glavne umetniške sposobnosti, zmisla za umetniško

koncentracijo, harmonijo in umirjenost razgibanih naravnih oblik.

Zato je prvi pogoj za solidnejšo umetnost bodočnosti, da imajo naši umetniki notranjo in duševno zbranost, ki je lastna na nadčloveške, nadindividualne ideale stalno usmerjenemu duhu. Ta mentaliteta pride počasi, tudi ni stvar samo posameznika, temveč cele dobe, sodobno živčnega človeštva. Takrat ko se bo sedanje človeštvo duhovno povzdignilo, bomo zopet dobili monumentalno umetnost.

Najprej moramo biti dobri Slovenci, potem bomo tudi dobri Jugoslovani. Za nas ni jugoslovanstva brez slovenstva.

Dr. Jos. Jeraj.

Romantika in leposlovje.

Kakor na vseh poljih se razodeva posebno v naši literaturi vse uboštvo malega naroda, ki je skozi stoletja roboval in živel pod tujimi vplivi. Ker Slovenci nimajo bogatega lastnega samoniklega narodnega življenja in je še to, kar imamo še nekako od včeraj, je jako težko govoriti pri Slovencih o umetnosti ali ne-umetnosti literarnih struj, na primer romantike, ki temeljijo v zgodovinski izkušnji in v doživljanju globljih duševnih pokretov. Še-le kako dobro stoletje sem naš narod živi lastno zavestno narodno življenje v krogu drugih starejših in večjih narodov.

Zato je samoobsebi umevno, da niso pri nas še tako izkristalizirane literarne struje ali duševni pokreti, kakor pri drugih narodih, da bi se mogli še na podlagi njihovih učinkov na našo narodno kulturo za nje odločiti ali jih zavrniti. Slovenci pravzaprav nimamo samo dve izrazitejši literarni struji romantiko, s Prešernom na čelu, in mladoslóvensko moderno literarno strujo Župančiča, Cankarja in tovarišev. Izrazite literarne struje, ki bi imela za vzor klasiko, kakor jo imajo Nemci v Goetheju, Angleži v Byronu in drugi narodi, mi sploh nimamo.

V okviru in na podlagi našega dosedanjega literarnega razvoja pa moremo ugotoviti gotova vrhovna načela, katerim služijo naši leposlovci bolj ali manj zavestno. V zvezi s kulturno-literarnim razvojem pri drugih narodih, hočemo podati nekaj smernic, ki naj bi jih uvaževali naši leposlovci.

Mladinski dnevi imajo versko-obnovitveni program, s tem načrtom pa je v zvezi tudi vprašanje, kaka načela naj zasleduje naše leposlovje, ki je v prvi vrsti poklicano, bodriti in dvigati narodno dušo. Nikjer ne preti našemu ljudstvu tolika nevarnost, kakor v slabi knjigi in pesmi, od nikoder pa tudi ne toliko pobude in iskrenosti, kakor iz lepe, vnesene knjige in pesmi.

Vprašanje literature gré za svetovno in življensko naziranje našega ljudstva. To nam jasno kaže razvoj naše moderne naturalistične struje (Cankar, Župančič, Golar itd.) Ob pravem času moramo razvoj zaobrniti v pravo smer, da ne bo prepozno.

Dve struji sta v svetovni literaturi, ki dajeta smer vsej produkciji, in sicer klasika in romantika. Bistvo klasike je obnova starogrške samo tostranske kulture, »čista človečnost« je v smislu največjega njenega zastopnika Goetheja njen najvišji cilj. Podlaga klasike je pogansko-panteistično svetovno naziranje. Poganski vse-bog, ki vse posveti, tudi greh, pobožanstvovanje vse narave, je jedro klasicizma. Moderni individualizem, absolutni jaz, po Goethejevih besedah: »Največja sreča človeških otrok je razvoj osebnosti; kult »jaza«, neprestano napredovanje brez ozira na absolutni božji in naravni zakon, zanikanje božje avtoritete po Nietzschejevem: »Nič ni res, vse je dovoljeno«, namesto božje avtoritete pa tem večja vera v znanost, državo, stranko, organizacijo, brezobzirni osebni egoizem; brezmejna prostost osebnosti: človek se naredi Bogu enakega, to se pravi, Boga počloveči, samega sebe pa pobožanstvi, to so naravni učinki estetičnega nazora klasike, »čiste človečnosti«, tistih besed Goethejevih: »Kdor ima umetnost, nima vere; kdor pa nima umetnosti, pa naj ima vero«. Z drugimi besedami: »Izobraženec je za-

hteval za sebe izjemno stanje: lepo, četudi je moralno gnilo, je edino njegova vera. Ali se potem čudimo, da je navidezno neškodljivi estetični nazor »čiste« človečnosti imel take posledice. Klasika je s svojim estetičnim idealom skrivala v sebi ves demonizem političnih, gospodarskih in socialnih krivic modernega človeštva.

S to klasiko je v sorodu naša nova doba, mladoslóvenska literarna struja. Tudi ta proglašala evangelij »čistega človečanstva«, čistega razuma, demonizem, ki izhaja iz klasike, seveda še prežet s strupi neukročenega modernega naturalizma. Če bi bila klasika estetično pobarvan naturalizem, je naša moderna struja čist naturalizem. V šolo so hodili naši moderni v Pragi in na Dunaju, kjer so se učili pred vojno čisto poganski panteistični nazori. Na teh šolah je srečala mladoslóvenska struja svoje življenske nazore brezboštva, ki jih več ali manj prikrito zastopa. Koliko škode je imel slovenski narod od tega gibanja, moremo presoditi po moderni, veri in narodu odtujeni inteligenci. Ni ji sveto niti naše narodno, niti katoliško izročilo, kakor nam dokazujejo odpadki v pravoslavje in od slovenstva. Tu moramo spregovoriti ostro besedo na račun našega modernega leposlovja. Čeravno mnogi med njimi v resnici bogonadarjeni umetniki niso hoteli takih posledic, a dejansko so sledile iz njihove naturalistične, vero in slovensko narodno izročilo omalovažujoče umetnosti. Tukaj na literarnem polju se je zopet vnovič izpričala tista stara resnica, da ni mogoče obiti v lepi knjigi verskega vprašanja, vprašanja duš.

Ako hočemo obnoviti slovensko ljudstvo, bomo morali predvsem na literarnem polju zasnovati novo smer, ki bo dvigala ljudstvo, z njim sočutila, v njegovem bistvu in veri delala. Taka struja pa je romantika, ki je druga poglavitna literarna struja.

Romantiko smo Slovenci že doživljali in bila je tista struja, ki nam je pravzaprav prinesla vso našo slovensko književnost (Kopitar, Prešern). — Literarno je bila romantika nasprotje proti klasičnemu idealu lepote, v pogledu svetovnega naziranja pa je bila povratek h krščanski kulturi srednjega veka. Slovenci smo romantiko doživljali kot povratek k narodnosti, ljudstvu, ne toliko kot obnovo verskega in krščanskega svetovnega nazora.

V filozofiji je bila romantika, ki se je začela kot svetovno gibanje, protest proti enostransko intelektualni prosvetljeni dobi. Proti ozkosrčnim dvomom razuma pridiguje povratek k stari veri, k verski mistiki. Čeravno je izšla prvotno iz panteizma, se je kmalu od njega proč obrnila, ker je spoznala, da njenemu bistvu ne prija.

Nasproti »čisti človečnosti« klasike pomeni romantika nadvlado duha nad telesom. V romantiki se zopet vzbudi gotični človek srednjega veka, anima naturaliter christiana, ki nezavestno tiči v globinah vsakega človeka. Človek je začutil v sebi novi svet, nove ideje, novo zavzetje, vzhičenost, ki mu jo je vzel hladni razum v prosvetljeni dobi.

Ni čuda, da so ravno romantiki (Schlegel, Stolberg) prestopali iz protestantizma v katoliške cerkev. Vsa globoko duševna ideologija romantike jim je odkrivala, da plitvi, racionalistični protestantizem in brezverstvo ne moreta zadostiti njihovim duševnim potrebam. Spoznali so, da zmore kaj takega le univerzalna tostranost in onostranost, naravno in nadnaravno tako harmonično v eno celoto združujoče katoličanstvo.

Romantiki so obdelovali sveto stvarino, pesnili o svetnikih, imeli so čudovit zmisel za idealne stvari. Poseben zmisel so imeli za narodno poezijo, pravljice in legende, za puščavniško, idilično življenje, ki se tako lepo razodevja tudi v narodnih pripovedkah, ki so vse romantičnega duha.

Prav posebno se je po romantiki dvignila verska poezija. V ospredju so v njej Marijine pesmi, poveljevanje nebeške Kraljice, njena zmaga nad demoničnimi močmi tega sveta.

Tako se je romantika popolnoma spojila s katoliškim življenskim nazorom, s cerkvenim in ljudskim življenjem katoliškega naroda. Postala je katoliški življenski in umetniški ideal.

Romantiki je lastno kakor katoličanu hrepenenje, ki protestantizmu in racionalizmu popolnoma manjka,

ker sta zasidrana samo na tem svetu. Ta svet ji ne zadostuje. Želi višjega popolnejšega. Protestantstvo in moderni naturalizem je postavil človeka čisto na lastne noge, na samoizpolnjevanje, samoposvetitev in njegov pogled odvrnil od onega sveta. Romantika pa hrepeni, gleda na oni svet, ima globoko hrepenenje po absolutnem, nadnaravnem svetu, romantik moli in išče odrešenja. Moderni naturalizem je človeka dal na božji prestol, pobožanstvil kot najvišji produkt svetovnega razvoja, romantik pa služi neskončnemu Bogu, zaveda se svoje ničnosti. Če je bil klasiki ideal samoizpopolnitve in sreča na tem svetu, je romantika ideal neskončnosti, nikdar se ne uteši njegovo hrepenenje, ker se ne omejuje na ta svet, kakor klasika in naturalizem, temveč stavlja svoje cilje v neskončnosti božanstva.

Tako vidimo, da je romantika poetična in umetniški izraz hotenja katoliške duše, katoliškega ljudstva in njegovega življenja. Nobena druga literarna struja se ni tekom cele zgodovine, tako spojilo s katoličanstvom, nobena druga ni tako izrazila vso umetniško in estetično hrepenenje katoliške duše, kakor romantika.

Če danes nekateri zavračajo romantiko, jo smešijo kot idealno norenje, ali ni to znamenje, da so zgubili sredi računajočega, utilitarističnega današnjega sveta že ves smisel za idealne stvari. Zato so jim globlja duševna hrepenenja sentimentalnost in izrodek bolne domišljije. Moderni naturalistični človek je že do mozga izkvarjen, vsled dolgotrajnega enostranske le na materialistične dobrine orientiranega življenja že tudi duševno abnormalen.

Moderni človek je postal na čeli črti »realist«. Pa njegov takozvani realizem je prazen in napačen, ker ne odgovarja dejanskim potrebam in bistvu življenja. Ostane le na površju, pri videzu, zunanosti stvari, ker ne razumeva njihovega duševnega bitka. Dokaz za to nam je vsa mizerija, ki jo razodeva življenje moderne- ga človeka na vseh poljih.

Romantika je mnogo bolj realna, ker se pogloblja skozi zunanji videz, skozi snov v dušo, notranji zmisel stvari in pripoznava končnost stvari ter potrebo odrešenja. Na podlagi tega v resnici realističnega vidika romantike rastejo vrednote, ki dvigajo ljudstvo. Spoznati moramo, da je to realno, kar dušo dviga, ne pa samo to, kar za trenutek telo nasiti.

Romantike se tudi ne kaže odklanjati s stališča »realističnega« modernega časa. Res, človek, ki sanjari, ne zdrži v modernem boju za obstanek; danes so bolj napete gospodarske razmere kakor v patriarhalnih časih srednjega veka, tudi se moramo danes bolj realistično izobrazevati v strokovnih in tehničnih šolah, z eno besedo računati z velikanskimi časovnimi razdaljami, ki nas ločijo od srednjega veka.

Pomislimi pa moramo, da imamo isto nalogo, kakor srednjeveški človek: **ustvariti harmonijo med dušo in telesom**. Spremenjene prilike današnjih časov dokazujejo le, da je danes, sredi materialističnega sveta bolj težko to storiti, ne dokazujejo pa, da nam ni treba tega storiti. Ako se katoliški romantični ideal uresniči, še ni noben dokaz za to, da ga ni treba na svoj način v 20. stoletju uresničiti.

Naša moderna romantika mora biti vera v staro katoliško cerkev, v svet nadnaravnih, nebeških vrednot. Sredi moderne industrije, strojev in fabrik hočemo uveljaviti zopet pravico duše do onostranskega, večnega življenja.

V nasprotju z naturalistično moderno literarno strujo se moramo okleniti katoliške cerkve. Tu bomo našli v materialističnih sedanjih časih toliko idealizma in moči, da bomo v novi obliki v 20. stoletju ustvarili namesto utilitaristične, samo po uživanju hrepenečo novo katoliško kulturo. Leposlovje mora biti pri tem prizadevanju v ospredju!

Prvi začetek te nove duhovne struje že imamo (Pregelj, Vodnik in struja okrog Dom in Sveta). Treba samo, da to delo energično nadaljujemo.

Če hočemo Slovenci ohraniti svojo kulturo, treba, da nadaljujemo kulturno tradicijo, ki temelji v katoličanstvu.

III. Državlansko občestvo.

Dr. Jože Praznik.

Verski prerod in državno življenje.

Ko je v 18. stoletju J. Rousseau napisal svojo knjigo o »socialni pogodbi« in o njej trdil, da je državno občestvo samo pogodba med državljani, ki se more vsak čas ukiniti, so na Francoskem odstavili kralja Ludvika XVI. in proklamirali svobodo, bratstvo in enakost med vsemi.

Odkar živi človeštvo, imajo nanj čudovito moč te tri besedice: svoboda, bratstvo in enakost. Ni čuda, saj so odsev tistih tajnih želj vsakega človeškega srca, ki jim mi pravimo hrepenenje po sreči. Vedno vnovič buknejo na dan iz globin človeške duše, a žal ne najdejo utehe.

Svoboda se kaj rada izprevrže v absolutizem, kakor se je to zgodilo na Francoskem, ko je iz krvave francoske revolucije izšel največji samodržec Napoleon. Enakost je navadno le plehka fraza, ki samo tako dolgo drži, dokler kdo nič nima. Največji apostoli enakosti so se takoj, ko so prišli do imetja, prelevili v njene najhujše nasprotnike. Tretje geslo bratstvo pa se sploh ni niti deloma uresničilo,

ostalo je do danes pri vseh teh modernih gibanjih samo lepo doneča beseda.

Tako ni našlo človeštvo do danes na državnem polju v življenju narodov in v boju med različnimi stanovi življenske oblike, ki bi utešila najgloblja hrepenenja človeških src. Socializem, komunizem, demokracija, boljševizem so samo več ali manj ponesrečeni poskusi ustvariti kraljestvo svobode, bratstva in enakosti.

Kje tiči krivda? Na celotni napačni orientaciji modernega človeštva glede zajedniškega občestvenega življenja. Svobode, bratstva ne moremo z zakoni ali ustavami dekretirati. Bratstvo je nekaj notranjega, duševnega, ki se nevidno prijemlje človeških src, jih dviga, zaiskri, navdušuje, medsebojno približuje, združuje in drug na drugo naveže.

Svobodo in enakost na zunaj moremo proglasiti, a nikdar pa ne moremo umetno ljudem usiliti ali sugerirati bratstva. Najmanj pa je za to sposoben moderni materializem, ki ima danes prvo besedo v državnem življenju. Materializem je po svojim bistvu sebičnost, boj za dobiček in uživanje, negacija višjih vrednot duše, v katerih temelji bratstvo. Kako bi moglo tako svetovno naziranje, ki po svojih prvinah nasprotuje notranjemu duševnemu občutju bratstva, vzbuditi ljubezen med narodi. Smelo

lahko trdimo, da od tistega časa, ko so se moderni pokreti socializma, komunizma postavili na marksistično podlago sebičnega materializma, je vsako govorjenje o bratski, o bodoči srečni državi in srečnem človeštvu, ironija.

Glavni sovražnik človeške sreče in bratstva je materialistični socializem in komunizem, proti temu moramo začeti neizprosni boj v znamenju krščanskega solidarizma. Le krščanski solidarizem, ki je nekdan v prvih krščanskih časih ustvaril pravo občestvo ljubezni, bratstva in skupnosti posesti in src, je sposoben rešiti pereča vprašanja državnega in socialnega zažitja.

V čem pa tiči bistvo krščanskega solidarizma? Solidaričen biti s kom, se pravi, biti drug na drugega navezan. Mož in žena sta solidarična, ker nista pravzaprav dva, temveč samo eno. Drug drugemu pomagata, se drug za drugega žrtvujeta iz notranje potrebe. Mož ne zapusti žene in otrok, tudi če ima samo trpljenje v družini, ker čuti neko posebno iskrenost do svojih otrok in do žene. Ko vidi mati novorojeno dete, ki si ne more nič pomagati, ki pa je kri od njene krvi, meso od njenega mesa, takrat se zave tega notranjega solidarizma, ki se razodeva v njenih žrtvah, skrbah za otroka. Če mož vidi svojo ženo, močni slabega, bogat ubogega, zdrav bolnega, takrat se zave solidarnosti z njim s tem, da mu pomaga.

Tako vidimo, da izhaja zavest solidarnosti iz doživljanja gotovih misli in ganutja srca ter duše, ne pa iz materialističnega načela: to mi bo koristilo, prineslo slast. Krščanski solidarist ureja svoj odnos do bližnjega po velikih načelih bratstva in skupnosti vsega človeškega rodu ter po notranjem ganutju srca, materialistični socialist pa po načelu, da, ut des, dam, če mi ti daš, storil bom to ali ono za bližnjega, če meni koristi, prinese dobiček.

V tej čisto diametralno nasprotni miselnosti o krščanskem solidarizmu in bratstvu je ves problem modernega socialnega vprašanja in državne ureditve. Ta dosledno izpeljani sistem sebičnosti, ki tvori podlago vsem modernim družabnim sistemom, je tudi vzrok neprestanih državnih, političnih in socialnih kriz.

Ne manjka nam toliko socialnih postav in državnih oblik, manjka nam modernim ljudem pred vsem pravega duha. Duh je, ki poživilja, tega notranjega dobrega duha pa pogrešamo moderni ljudje. Če bomo znali vlititi zopet pravega duha vsemu človeštvu, bomo samoposebi regenerirali vse občestveno življenje.

Odkod pa zajemlje svojega pravega duha solidarizem? Iz vere. Vera da možu tisto visoko spoznanje o svojem otroku, ker mu pravi, da je bitje z neumrjočo dušo, da ima čisto posebno vrednost, nadnaravni pomen. Vera je tudi tisti zadnji razlog, zakaj da mož vidi v svoji ženi ravnopravno tovarišico, ker mu pravi, da je tudi bitje z neumrjočo dušo, ima čisto posebno častljivost in važnost za njega. Visoki verski nagibi so tisti, ki ganijo moje srce, ko vidim na gnoju siromaka, da se zavzamem za opešanega starca ali stanko, ker vidim v njem visoko dostojanstvo otroka božjega, božjega bitja.

Kakor torej šele vera dá družini pravo solidarnost, skupnost, tako more tudi le edino vera prinesiti v naše moderno državo in socialno življenje tiste notranje temelje za bratsko medsebojno ljubezen, brez katerih ostane vsaka samo-zunanja reforma mrtvorajeno dete.

Vsi tisti, ki so člani državnega, narodnega in človeškega občestva, so tovariši iste usode, otroci istega skupnega očeta, z istimi skupnimi nalogami in pravicami. Ta zavest solidarizma mora izključiti vsako materialistično iskanje le lastnega dobička, ker je zasidrana v visokih načelih vere.

Nekdaj so začeli vsake važne državne dokumente z besedami: in nomine sanctissimae Trinitatis, v imenu najsvetejše Trojice! Prepričani smo, da tudi v naše moderno življenje ne bo prišel prej pravi duh bratstva, solidarizma, vzajemnosti, dokler ne bomo postavili tudi celotno javno življenje na verske temelje. V le-tem spoznanju pa se tudi trdno zavedamo, da zajedno ko delamo na mladinskih dnevih za versko obnovo, za obnovo svobodnega, bratskega človeškega občestva, delamo tudi najtemeljiteje za obnovo državnega in socialnega življenja.

M. Krajnc.

Ljudska država.

Ljudstvo in država, kako sorodna sta si! Eno bi morala biti! A kako težek je v današnji dobi korak od ljudstva k državi! Globok prepad je med njima! Ne le pri nas, po vseh modernih državah. Kaj je temu krivo? Ali breme, ki jih nalaga država ljudstvu? Tudi družina nalaga svojim članom težka breme, a kako sladko zveni njeno ime! Tudi občina stavi do občanov velike zahteve, a vsak občan je ponosen na svojo občino in rad zanjo žrtvuje. Je-li kriva temu nepoučenost ljudstva o državi? Toda ljubezen do države in požrtvovalnost za državo, sploh državljanski čut se ne ustvarja z »državljskim poukom« o državnem mehanizmu, kakor se s poukom o zakonski postavljajo ne vzgajajo dobri zakonci ne vzorni družinski očetje in matere. Vzrok je drugel!

V individualističnem, mehaničnem pojmovanju države.

na katerem so zgrajene moderne države, je vzrok temu žalostnemu pojavu. Individualizem, ki ga lahko zasledujemo dolga stoletja nazaj in ki na njem temelji prosvetljenost 18. veka, francoska revolucija in pravni redi 19. veka, pozna samo individuum, absolutnega posameznika, ki zahteva zase kar največjo osebno svobodo (liberalizem). V pogodbi z drugimi individui, ki so si hoteli zase osigurati isto, kar najmanj omejeno svobodo, je ustvaril državo, a le kot zaščitno napravo za svojo svobodo. Država je individualizmu le stvar zunanje potrebe; zato človek s svojim notranjim duševnim življenjem nikdar ne vvide v državo, ki zanj nima nobene notranje življenjske vrednosti. Država individualizma ni organična duševna enota večjih in manjših edinic, ampak le od zunaj napravljena nagromaditev posameznikov (atomizem), ki se, dasi državljani iste države, nikdar drug drugemu na notranji ne približajo in spojijo v medsebojno dopolnitev. V državi individualizma išče posameznik le samega sebe s svojimi zunanjimi

interesi, v svobodni tekmi, ki jo naj država obvaruje le najhujših spopadov in brezobzirnega boja vseh proti vsem.

Politika je mrtvemu individualističnemu, mehaničnemu, atomističnemu pojmovanju države le pretkana dobičkanosna kupčija. Ljudsko astoptkvo je neke vrste borza. Politično moder in sposoben je, kdor zna pridobiti politično moč v državi in jo izrabiti v to, da pospešuje svoje lastne osebne interese. Pri dajetvah državi računa in jih primerja s protidajetvami, ki jih pričakuje od države. Individualizem ne pozna ne v gospodarskem življenju ne v politiki nikakih moralnih ovir, nikakih neodrejenih нравnih zakonov (verski liberalizem), svobodna tekma je vodilna misel individualizma v gospodarstvu (gospodarski liberalizem) in v politiki (politični liberalizem).

Gola zunanost, mehanizem, označuje vse politično poslovanje individualistične države: sestava vlade, formalna opravila zakonodaje, posli uprave. Pri tem umazano stremljenje, vplivati na vodstvo uprave z osebnim vmešavanjem in s strankarskim zasedanjem uradniških mest. Kupčevskega, profitarkega duha kaže še drugo stremljenje, ki ga opažamo v politiki: doseči kar največ zunanjih uspehov! Na te gledajo volilci, ki svoje zahteve do države stalno zvišujejo. V taki državi, ki je le mehanična zveza atomsko drug tik drugega živečih posameznikov, se državno življenje vodi čisto po mehaničnem redu: mehanično se pri volitvah ugotovi volja ljudstva kot volja številčne večine; mehanično se udeležuje ljudska kot državna volja pri posvetovanju, sklepanju zakonov in njih izvrševanju. V parlamentu ne odločajo razlogi, marveč mehanično število, ki se da zvišati tudi s kupčijo.

Ker v mehanizmu obsojena država ne more nastopati kot moralna naprava, zato mora izvrševanje svoje državne volje izsiljevati z mehanično silo. Centralizirana mehanična sila vodi nujno k absolutizmu državne mašine s svojim birokratizmom. Vsak absolutizem zamori v državljanih vsa ko voljo do samoudejstvovanja in s tem spojen čut odgovornosti. Zato mora država množiti urade in uradnike; a ti niso z ljudstvom v nikakem življenjskem stiku, kvečjemu se čutijo odvisne od parlamentarne vlade in političnih strank. Za pomnožitev uradov in uradništva pa treba denarja: na stežaj se odpro vrata vplivu plutokracije, katere-mu zapade vsaka taka država.

Ali more ljudstvo, živ organizem, duševno zrasti s takim mrtvim mehanizmom? Ali se more ljudstvo, ki mu je samoudejstvovanje potom samouprave življenjska potreba, zlit v duševno enoto z individualistično, absolutistično (kljub parlamentu) državo, ki ljudstvu ne dopušča nobene resnične samouprave? Ali more ljudstvo tako državo ljubiti? Od tod prepad med ljudstvom in moderno državo!

Ta prepad se da premostiti le, ako se država preobrazi

v organično ljudsko državo,

vzraslo na temelju socialne misli iz svobodnih javnopravnih gospodarskih in državnih samoupravnih občestev, ki jim je zagotovljen najširši razmah samoudejstvovanja in sodelovanja pri javnih poslih.

Organično pojmovanje države uči, da država ni nastala vsled hladno računajoče pogodbe posameznikov, ampak da je država božja misel, od narave hoteno občestvo kakor družina! Družina je prvotna celica, iz katere se je naravno razvila država. Zato mora tudi državo, ki je samo velika ljudska družina, oživljati isti notranji duh kakor družino: duh medsebojne dopolnitve članov v ljubezni in zvestobi. V ljubezni in zvestobi, prosti vsakega preračunavanja, zrastejo člani ljudske države duševno drug v drugega, medsebojno se dopolnjuje, išče svoj srečo v tem, da osrečujejo drug drugega. Drug z drugim žive in drug za drugega! Ljubezen in zvestoba, oživljajoča v sili družine, sta tudi občestvo tvoreči sili države!

Kakor je znak individualistične mehanične države eno ličnost državo sestavljajočih atomov — individuov, ravno tako krepko označuje organično ljudsko državo raznolikost njenih organskih delov, ki se zlivajo v njej v čudovito skladno enoto in celoto! V ljudski državi se rodi in razvije sijajno bogastvo medsebojno se dopolnjujočih ožjih in širših življenjskih občestev, najrazličnejših organizacij in korporacij. Posamezniki velikodušno izginjajo v samoupravnih organizacijah, a ravno s tem zrastejo nad same sebe! Enako se ta samoupravna občestva, spojena v skupno višje, silnejše občestvo, ljudsko državo, s tem dvignejo nad same sebe, prekipenjajo v skupnih silah. Tu je skrivnost živega organizma, tu je vir moči ljudske države: v bogastvu najraznovrstnejših, v vse življenjske odnose posegajočih, vse življenjske občestvene sile državljanov k sodelovanju in udejstvovanju vzbujačih, druga drugo dopolnjujočih občestev kot organov ljudske samovlade in samouprave. Država se ne da sfabricirati s hladnim, preračunajočim zunanjim opraviлом, ampak kakor družina vzraste iz duš, je kraljestvo duš! Kot zadnji, najširši krog življenjskih občestev vzraste država iz duševnih sil in sposobnosti ljudstva. Država, organizirana ljudska družina, se

ne dotakne prirodne samostojnosti nižjih življenjskih občestev, ampak si jih včlani v svoje življenjsko občestvo, pusteč jim za samoudejstvovanje kar najsvobodnejši razmah.

Ljudska država rešpektira svobodo svoje najmanjše celice: družine. Zato smatra šolo v prvi vrsti kot pomočnico družine. V tej točki individualistična liberalna država težko greši: šola se smatra predvsem ali le kot državna naprava kot birokratični zavod, v katerem nastopa učiteljsvo napram otrokom in staršem kot zastopnik zahtev države. Posledica je globoko ukoreninjeno nezaupanje starišev in otrok do šole, odtujenost med domačo hišo in šolo. Šola je postala bojni predmet med državo in družino, med državo in cerkvijo. V ljudski državi mora šola postati šolska družina, ki jo nosi medsebojno zaupanje in ljubezen učiteljsva in otrok. Tedaj bo tudi družina zopet rada gojila duševno občestvo z državo in bo za ljudsko državo vzgajala tudi otroke.

Iz družin so se najprvo kot višje občestvo razvile občine (samoupravne zveze več družin). Občina je po postanku pred državo in neodvisna od nje; občine prebijejo tudi menjave držav. Zato ljudska država tudi občinam pušča njih avtonomijo v najširšem obsegu in njih samoupravno udejstvovanje vneto podpira.

Občina si je v prvotnem naravnem razvoju polagoma delila delo: za njene potrebe so vzklili razni poklici, ki so se sčasoma organizirali v poklicne stanove. Tudi ti so časovno pred državo in imajo naravno pravico do samouprave. Zato jih ljudska država ne bo razbila, kakor je to storila individualistična, ampak jih bo nasprotno še gojila in podpirala. Ravno po poklicnih stanovih zraste država še tesneje z ljudstvom. V nasprotju s sebičnimi, individualistično usmerjenimi interesnimi bojnimi organizacijami, ki trgajo in pustošijo gospodarsko in državno življenje, so poklicna stanovska občestva prekornost činitelj v narodnem gospodarstvu in naravnost državobranjujoč člen ljudstva. Kdor izvršuje kak poklic, stopi v neko duševno razmerje do dela; v delu se hoče udeležiti najprej kot član ljudske družine, ki je od Boga hoteno življenjsko občestvo, podobno kakor domača družina navezana na medsebojno ljubezen in zvestobo. Poklic mu je klic Stvarnikov, zato ga smatra kot svojo osebno dušno zadevo, kot svojo pravno življenjsko nalogo. Smatra se v službi ljudskega občestva, t. j. svojih državljanov. Zato je poklic izmed najmočnejših občestvenih sil ljudske države, poklicni stan kot življenjsko občestvo v istem poklicu delujočih eden glavnih stebrov socialnega in gospodarskega ljudskega in državnega občestva. Prava ljudska država, ki hoče, da se razvijejo vse državoohranjujoče in ljudsko blaginjo pospešujoče sile njenih državljanov v radostnem samoudejstvovanju, pušča zato poklicno stanovskim korporacijam dovolj prostora za njih samoupravno udejstvovanje in izroča njih samoupravni dejavnosti še nove naloge, nudeč jim pri tem svojo pomoč. (Gospodarski, obrtni sveti; zbornice: kmetske, delavske, obrtne, trgovske i. t. d. kot samoupravne korporacije. Primerjaj tozadevni predlog, ugoslov. kluba v oddvojenem mišljenju o ustavi: poleg politične socialno-ekonomske skupščine, sestoječa iz poslancev, izvoljenih po stanovih.) Za čim širšo samoupravo poklicnih stanov govori tudi naslednji razlog: samouprava zadev ožjega poklicnega stanu je najboljša pred šola za upravljanje vse ljudstvo obsegajočih državnih poslov.

Ljudska država sprejme neokrnjena vase tudi ostala življenjska občestva in po njih še tesneje zraste z ljudstvom: Svobodne, dobrodelne, izobraževalne, mladinske, gospodarske i. dr. majhne in najmanjše organizacije, samoniklo vzklike iz ljudskega občestva ljudska država kot samotvorne in samoupravne nosilce ljudske pomoči in samopomoči podpira, pospešuje in jim nudi v pomoč, če treba, še svoja sredstva. S tem, da prepušča njih samoupravi in odgovornosti čim več nalog in jim odkazuje še sama nova polja za prostovoljno udejstvovanje, vzbuja njih življenjsko voljo in življenjske sile k pomnoženju delavnosti za ljudski blagor, obenem pa s tem množi zaupanje ljudstva v samo sebe, v državo, ki kaže za ljudsko samoudejstvovanje toliko razumevanja! S tem je ustvarjena zopet nova vez med ljudstvom in državo.

Slednjič se ljudska država tudi ne boji pustiti kar najširšo samoupravo, tudi zakonodajno, svojim največjim edincem, pokrajnam, iz katerih je nastala, ki imajo svoje posebno ozemlje, ali svoj poseben narod ali posebno pleme, ali svoj poseben zgodovinski razvoj, svoj jezik, svojo kulturo, svoje posebne gospodarske razmere ter tvorijo po sebi, živo, zaokroženo celoto in enoto. Upravičenost pokrajinskih avtonomij temelji predvsem na nemogućnosti, narodno, zgodovinsko, socialno ločene in različne dele zvariti v popolno enoto.

Preobrazba naše mlade države, združenih jugoslovanskih bratov v pravo ljudsko državo, vzraslo iz ljudstva in zraslo z ljudstvom: to je državni program slovenske mladine!

IV. Ljubezensko občestvo.

Pavel Živortnik.

Naše znamenje.

Mladinski dnevi hočejo postaviti vse naše življenje na od Boga pokazane temelje, hočejo v srcih naše mladine in s tem v naših prihodnjih rodovih zbuditi k življenju živo, dejavno krščanstvo. Pri tem vzbujanju krščanstva in njegovih sil se mora na vsak način zbuditi k prav močnemu življenju nekaj, kar je s krščanstvom eno, kar je eden njegovih najlepših sadov, kar je njegova moč, kar je Kristus označil kot znamenje svojih učencev — dobrodelnost.

V zgodovini krščanstva je dobrodelnost oni kazalec, ki nam kaže, v koliko je in v kaki gotovi dobi krščanstvo razvilo svoje notranje sile. V prvih stoletjih, ko stopi krščanstvo s svojimi, rekel bi mladeniško prekipenjajočimi silami med svet, kako deluje takrat dobrodelnost — ni ga bilo ubogega med njimi — spričuje božja knjiga. Kaka dela opravlja dobrodelnost v srednjem veku, ko krščanstvo prevzema celega človeka in ga navdihuje in vodi v vsem njegovem življenju. In ta duh naj bi oživel zopet v naših srcih, duh mladega, drugače še čisto lahkomišljenega Franciška Asiškega, ki nima miru, ker je nekoč nekega berača pustil brez pomoči in med ubožci našega ljudstva naj bi tudi ho-

dile Elizabete v naročju z rudečimi rožami pristrčnega usmiljenja in dejanske pomoči. Vzbujejo krščanstvo naj naša srca preobrazi tako, da bomo čutili bol kakkega siromaka kot bol svojega brata, da, kot svojo lastno bol. Naj ne bo več, da bi svojega boljše oblečenega znanca sprejemali prijazno in ljubeznivo, za raztrganega sobrata pa imeli le hude poglede in pikre besede. Naj ne bo več, da bi eni izmed našega ljudstva propadali radi izobilja in nezmernosti, a drugi hiral lakote in pomanjkanja.

Vzbujejo krščanstvo naj nam da — to je misel velikega Lacordair-a — ostre oči, da vidimo bedo in siromaštvo, ušesa, da slišimo njegove tožbe, usta, da go-

vorimo besede miru in tolažbe, roke, da jih prožimo nesrečnim, noge, da gremo in jih poiščemo na njihovih samotnih ležiščih, srce, da jih ljubimo, telo, da jim služimo. V naših časih se veliko govori o humaniteti, se tudi precej stori za uboge, a vse je nekako brez srca, brez duha. Ustanavljajo se razni zavodi za uboge, podpirajo se iz javnih sredstev, nastavljajo se na njih taki, ki jih oskrbujejo za denar, a večina ljudstva se za nesrečne, ki so v teh zavodih, ne zmeni, je vesela če siromaka in bednega ne dobi pred oči. A nam, ki smo učenci najvišjega Učenika ljubezni, nam naj postane dobrodelnost osebna, srčna zadeva. Kakor ne moremo najeiti in plačati nikogar, da bi namесто nas Boga ljubil, tako moramo tudi svojega ubogega sobrata ljubiti sami.

Vzbujeno krščanstvo naj poživi v nas duha dobrodelnosti, da smo pripravljena za našega bednega sočloveka tudi kaj žrtvovati. Frančišek Asiški je čutil poseben strah in stud pred gobavci. Izogibal se jim je vedno v velikem ovinku. Nekega dne zopet sreča gobavega siromaka, zopet se mu hoče ogniti, a na misel mu pride: Radi Boga mu privoščim dobro besedo, ki ga bo razveselila. In ostane in govori z njim. Sv. Elizabeta poljubljuje bolnikom njihove večkrat ostudne rane, ker misli na besede Kristusove: Kar najmanjšemu izmed mojih bratov storite, to meni storite. To je bila ljubezen iz Boga rojena, kar pa je rojeno iz Boga, premaga svet, premaga tudi človeško naravo, da se povzdigne čez sebe do žrtev. Nam je včasih sitno prijazno nagovoriti reveža, nam je hudo pogledati bolnika, se nam zdi preveč odreči si kaj nepotrebnega, da bi naš sobrat imel vsaj najpotrebnejše, se nam zdi preveč, napraviti par korakov za omiljenje grenke usode našega sočloveka, naj bi oživela tudi v nas iz Boga rojena ljubezen, ki je množna tudi nekaj žrtvovati in ki jo hočemo vedno na novo ogrevati na srcu Njega, ki je dal življenje za svoje brate.

Iz Boga rojena ljubezen ima oči in srce tudi za bedo in siromaštvo, v katero so zakopane duše naših sobratov. In koliko je te dušne bede danes. Krščanska ljubezen se pri vsi ti bedi ne ziblje v trdnem samozadovoljstvu, češ, dobro, da nisem tak, kot so oni drugi, ona ne obsoja trdo in farizejsko teh, ki so se pogreznili v blato, niti je žal teh biserov, katere je otemnilo blato, ona čuti njihovo veliko nesrečo, ona njim, ki so se pogreznili podaja roko, da jih iztrga iz njihove nesreče. Ali je pač ta najhujša beda naših sobratov dozdej našla med nami dovolj razumevanja, sočutja, pomoči. Ali nismo bili kakor judovski duhovnik in levit, ki smo naše sobrate pustili ležati tako, da so izhrali brez našega olja in vina. Iz Boga rojena ljubezen ne zametuje niti onih, ki namenoma sejejo ljuljko med pšenično polje našega ljudstva. Njihovo delo skuša na vse mogoče načine preprečiti, podirati — iz ljubezni do ljudstva, a za nje osebno pa še vedno ima častno sočutno ljubezen. Ni ta ljubezen slabost, ampak moč, ki nazadnje slavi zmago-slavje.

Na novo naj oživi krščanstvo v naših srcih, eno veliko znamenje, da je res oživelo, bo poživiljena dobrodelnost. Naša mladina se v teh dnevih zbira in strinja v organizirane vrste, da udeleži med našim ljudstvom krščanske ideale, naj se organizira tudi za to, da udeleži tako svetel ideal, kakor je krščanska karitas. Delamo na tem, da naše ljudstvo z vsem njegovim življenjem priklenemo na krščanstvo, pa pridobili ga bomo, ne toliko z bleščicami govori, ne toliko s sijajnimi manifestacijami, kakor s krščanskimi deli. Ena najvažnejših krščanskih del pa je krščanska dobrodelnost. Naše krščanstvo naj ne bodo mrtve zunanje oblike, ampak,

kar je v resnici, živa ljubezen, ki se otroško ozira k Bogu in ki se bratovsko sklanja k trpečemu bratu.

Jože Stabej:

Najvažnejše za na pot.

Sebe organizuj, vglasbi svoje življenje, potem boš sposoben za druge!

Dr. Jan. Ev. Krek.

Zamisel letošnjih mladinskih dni v Mariboru je versko-obnovitven in prosvetno-kulturn. Nihče ne opo reka načelno važnost lanskega V. katoliškega shoda v Ljubljani za Slovence, vendar — vsaj razmišlja človek o tem — nekaj nam je nedostajalo po izvršenem shodu: globokega razmajalnega duha za vse slovenske ljudske množice, takšnega skupnega sunka, ki bi ga začutili možgani in srca prvega trotoarca in zadnjega hribovca. Morda pa bi se to zgodilo, ko ne bi bile omejene resolucije katoliških shodov na papirni okvir, življenje Slovencev pa o njih le malo izve.

Mladinski dnevi pa so posvečeni shodu posameznika. Namen jim je, da zboruje vsak sam s svojo duševnostjo in gre z njo na pot, ki jo bo usmeril deklški in fantovski dan. Vsak naj imeri svoj najvišji dan z najzanesljivejšim samopreglednim merilom, da bo nezmotno zaznal, kje bo stal na najtrdnější točki. To bo pa tem lažje in uspešnejše, ker je program mladinskih dni sintetičen: **staro dobro, pravo in lepo združeno z novim dobrim, pravim in lepim.** Velevažen bo posebno temeljit ozir v preteklost, ki ji je modernost sovražna in je sploh noče več upoštevati. Kot porok in skala pa, ki nosi vse to delo, je katoliško načelo.

Dobi goltnih in pivskih bogov ter lažisvodobnjaštva katoliško načelo ne prija. Načelo je resnica, svet pa je naklonjen bolj neresnici. Zato je treba dandanes sila veliko moči, poguma in oduševljenja vsakemu, predvsem mladini, ki se hoče ustavljati razkristjanjenju časa v besedi, pismu in dejanju. Naravnost tragika je v tem, da čimbolj rastejo zunanje zahteve po socialni usposobljenosti človeka, tem bolj propada njegova notranjost, tako se izraža učenjak F. W. Foerster. Ljudje in narodi so se medsebojno okužili z uživanja pohlepne materializmom, odstranili pa izmed sebe malo da ne vse, kar bi jih spominjalo količkaj na dolžnost in obzirnost do družbe. Proglasili so: Boga ni, ti človek, imej toliko moral, kolikor jih potrebuješ, bodi kakor žongler z neštetimi jopiči, ki mu jih ne zmanjka, pa naj jih je zmetel že ducate raz sebe. Trgovci, kupuj z eno moralo, prodajaj pa z drugo, glej pa, da boste obe le zate dobri, bližnjik te ne briga. Ti, državnik, bankir, uradnik, lahko veruješ in moliš doma med štirimi stenami; ko si na prostem, ko zapreš za seboj državna ali druga službena vrata, ko oblečeš uniformo, takrat pa glej, da ne zasledimo na tebi niti atomička verskega, katoliškega duha; kajti korist javnosti, pravijo, zahteva, da se otreseš Boga kakor blatnih galoš pred vstopom v sobo, ali da povejo bolj učeno: vera je zasebna reč.

Ozdravljenje in zboljšanje naših časov ter vseh časovnih prilik pa je mogoče samo na temelju neokrnjenega katoliškega načela. To načelo pa mora zavladati najprej v srcih in umu posameznikov, potem šele lahko pričakujemo preroda družbe in človeštva sploh. — Prva je organizacija samega sebe, ako hočemo, da postane katoliško občestvo družina, vas, občina, narod, država. Naša doba hlasta vse preveč za občimi učinki, posameznika kar pogazi, da se zaduši v svoji lastni nemoči. Kljub velikemu povdarjanju demokracije in sodbode propada osebnost dan za dnem. Iz narodnega živ-

ljenja se spodrija priprostost, samobitnost, vse se navlačuje na eno kopito. In kdo pri tem pomišlja, tam to vodi, kaj pomeni to za narod, kakor smo Slovenci? Temu nezdravemu kozmopolizmu vdinjen do korenine je ravno liberalizem, ki devlje vse na izolirano podnožnico, ki izolira posameznike in družbe, drugega proti drugemu, kakor je govoril nekdanji dr. J. Krek. Če bi šlo še dalje po tem, bi kmalu izginila iz slovenskega življenja izrazita osebnost in izrazita narodna samobitnost!

Mladinski dnevi so namenjeni organizaciji samega sebe, posameznika. Ako ne več, vsaj vzbuditi hočejo v nas razmišljanje, da v nas nekaj ni prav, da smo zašli s svojo modernostjo predaleč, da je treba zagrabiti po dobrem nazaj v preteklost, ko je živelo v posamezniku kakor v družbi resnično katoliško načelo, ko je človeštvo družil občestveni duh. Slovenska mladina postani nositeljica verskoobnovitvenega in prosvetnokulturnega prepoda slovenskega naroda. Unesti mora v naše ljudstvo spoštovanje in čuvanje dedščine očetov, narodne pesmi, umetnosti, običajev in noše. Braniti in negovati mora vse slovenske narodne svojstvenosti, nič naj se ne izgubi od posvečenega prahu rodne grude, ki je prepojena z mozgom naših očancev. **Katoličanstvo mora postati znova graditelj in sestavni del slovenstva in vseh njegovih dobrin.** Naš narod nima obljube vednega obstoja. Tudi njemu ne izostane božja kazen, če se bo dal voditi samo po človeškem duhu, je svaril že pred dobrimi leti naš videc dr. J. Krek. Najzanesljivejši jamstvo našega narodnega obstoja pa je neizpodbitno polno izpolnjevanje katoliško načelo. Tu nas nič ne motijo puhla govoričenja onih, ki odrekajo katoličanstvu ljubezen do narodnosti. Za nas govori zgodovina! Pribijem: kdor nam ravno radi povdarjanja katoličanstva odreka domovinsko in narodnostno ljubezen, govori vedemo neresnico, natolcuje, ali pa ni zmožen povzpeti se do lastne objektivne sodb.

Zato: mladina, ki se boš zbiral ob mladinskih dneh v Mariboru, zavedaj se svojega velikega poslanstva. Zavej se predvsem, da le prerod posameznika bo povzročil prerod širokih ljudskih plasti. Fant in dekle, doživita v sebi čisto in polno katoliško načelo, potem bosta lahko uplivala na družbo! Sebe najprej organizirajte, lasten prerod je prvi. Leta 1920 je priznal prostozidar Creadaro zastopnikom katoliškega učiteljstva pred trientskim škofom, da je Kristusov evangelij večna morala vseh narodov in vseh časov in da pripada bodočnost kristjanom. Da, bodočnost bo krščanska, če bomo kristjani gledali najprej v svoj lonec, ne pa, da nas bolj briga, kaj se kuha pri sosedu. Gotovo, krščanstvo nima samo velike preteklosti, ima tudi veliko bodočnost, zatrjuje Eucken, a vedimo: **krščanstvo bo pretvarjalo življenje ravno toliko, kolikor bo doživetega v dušah posameznikov!**

Ob slavnostih, kakor so mladinski dnevi, bodo morali želi obiskovalci navduševalnih in agitacijskih govorniških oblik. Ne! Samo za uspevajoče dejanje bo praznovala slovenska mladina svoje dneve, za svoj Verujem, za skupno nerlagano molitev Oče naša se bo zbrala. Kakor kleni rod Makabejcev bo sklicala po mladinskih dneh sveto naročilo praatije: »Kdorkoli je vnet za božjo postavo, pojdi z menoj. Silno gospodari sedaj napuh in šiba; in čas razdejanja je in srdite jeze. Sedaj torej, o sinovi, gorite za postavo, in dajte svoje življenje za zavezo svojih očetov! Pomnite, dela svojih očetov, ki so jih storili svoje dni; in prejeli boste veliko slavo in večno ime.«

Tako se zgodil!

Spored mladinskih dnevov v Mariboru.

Dekliški dan.

Sobota, dne 9. avgusta.

Ob 8. uri dopoldne: Sv. maša in »Pridi, sv. Duha« v stolnici.

Od 9. do 12.: Zborovanje verskoobnovitvenega oddelka v dvorani palače Zadrúžne gospod. banke. Načelnik

Ob 9. uri: Zborovanje verskoobnovitvenega oddelka v dvorani palače Zadrúžne gospodarske banke. Načelnik prof. Ivan Bogovič. 1. Verskoobnovitveno gibanje ženske mladine. Marko Krajnc. 2. Verskonravna samovzgoja. Antonija Štupca. 3. Žena, družina in družba. Fr. S. Gomišek. 4. Dobrodelnost in žena. Pavel Životnik. 5. Delo za versko zedinjenje in slovenska mladina. Jan Šedivy.

Od 14. do 18. ure: Zborovanje prosvetnega oddelka v dvorani palače Zadrúžne gospodarske banke. Načelnik dr. Josip Jeraj. 1. O nalogah ženske izobrazbe. Dr. Josip Jeraj. 2. Sredstva ženske prosvete. Jožef Krošl. 3. Telesna vzgoja žene. Dr. Ivo Pirc. 4. Osebnost telesne vzgoja žene. Dr. Malka Šimec. 4. Osebnost prosvetne delavke. Minka Žirovnik. 5. Slovenska ženska prosvetna organizacija. Prof. Ivan Bogovič.

Ob 20. uri: Fr. S. Finžgar, »Naša kri«, gledališka predstava Ljudskega odra v Mariboru v gledališču.

Ob 20. uri: Fr. S. Finžgar, »Naša kri«, slavnostna gledališka predstava Ljudskega odra v Mariboru v Narodnem domu.

Nedelja, dne 10. avgusta.

Ob 6. uri: Sv. maša in skupno sv. obhajilo v cerkvi Matere Milosti pri oo. frančiškanih.

Ob pol 10. uri: Zbiranje udeleženk na vrtu škofijskega dijaškega semenišča, vhod Gosposke ulice.

Ob 10. uri: stotam pridiga in sv. maša. Mašuje ljubljanski vladika dr. Jeglič, pridigar lavantinski škof dr. A. Karlin.

Od 10.45 do 12.: Istotammanifest. zborovanje. Govori: 1. Žena nositeljica narodnega preroda. Dr. Josip Hohnjec. 2. Naloga ženske organizacije. Minka Žirovnik. 3. Verska obnova družine. Dr. Anton Medved.

Ob 14. uri: Slovesne večernice v cerkvi Matere Mil. in v stolnici.

Ob 15. uri: Orliška telovadna akademija v veliki Götzovi dvorani.

Ob 15. uri: Svečana orliška telovadna akademija v veliki Götzovi dvorani.

Fantovski dan.

Petek, dne 22. avgusta.

Ob 8. uri: Sv. maša v stolnici.

Od 9. do 12. ure: Zborovanje učiteljstva, akademikov in dijaštva v dvorani palače Zadrúžne gospodarske banke. 1. Dijaštvo nositelj verskega preroda slovenskega naroda. Dr. Anton Korošec. 2. Izobrazba inteligenčnega naraščaja. Dr. M. Slavič. 3. Ljudska šola. Iv. Prijatelj.

Od 14. do 18. ure: 4. Program slovenske mladine. Dr. Karol Capuder. 5. Humanističen in realističen prosvetni ideal. Dr. Fr. Ks. Lukman. 6. Romantična ideja orlovstva Dr. Josip Jeraj.

Sobota, dne 23. avgusta.

Ob 8. uri: Sv. maša v stolnici.

Od 9. do 12. ure: Zborovanje verskoobnovitvenega oddelka o dvorani palače Zadrúžne gospodarske banke. Načelnik prof. Ivan Bogovič. 1. Verskoobnovitveno gibanje mladine. Dr. Josip Leskovic. 2. Verskonravna obnova posameznika. Evald Vračko. 3. Verski prerod

družbe. Jožef Mirt. 4. Dobrodelnost in misijonstvo. P. Pavel Potočnik.

Od 14. do pol 18. ure: Zborovanje prosvetnega oddelka v dvorani palače Zadrúžne gospodarske banke. Načelnik dr. Josip Jeraj. 1. Smoter moške izobrazbe. Ivan Vesenjaki. 2. Prosvetna sredstva. Jože Stabej. 3. Telesna vzgoja moške mladine. Dr. Ivo Pirc. 4. Osebnost prosvetnega delavca. Alojzij Rezman. 5. Prosvetna kultura slovenskega naroda. Dr. Andrej Vebler.

Ob 18. uri: Odkritje spomenika dr. K. Verstovšku na njegovem grobu, Pobrežje. Spregovorita dr. Anton Jerovšek in dr. Karol Capuder.

Ob 20. uri: Bakljada po mestnih ulicah.

Ob pol 21. uri: Pozdravni večer v veliki Götzovi dvorani. Svira godba »Mladinski dom« iz Ljubljane.

Nedelja, dne 24. avgusta.

Ob pol 6. uri: Sv. maša in skupno sv. obhajilo v cerkvi Matere Milosti.

Ob pol 9. uri: Zbiranje udeležencev za slavnostni sprevod v Kersnikovi ulici in Tomšičevem drevoredu.

Ob 9. uri: Slavnostni sprevod po mestu.

Ob 9.45: Pridiga in sv. maša na Slomškovem trgu. Mašuje dr. Srebrnič, pridiguje dr. Jeglič.

Pridigar in celebrant prevzvišeni škof gospod dr. Andrej Karlin.

Od 10.45 do 12. ure: Istotam manifestacijsko zborovanje. Govori: 1. Vzoren mladenič, vzoren mož. Dr. Ant. Korošec. 2. Orel, ideal slovenskega fanta. Dr. Joža Basaj. 3. Izobraženec in ljudstvo. Jožef Meško. 4. Ljubezen do rodne grude. Matija Napotnik.

Ob 14. uri: Slovesne večernice in »Te Deum« v cerkvi Matere Milosti in v stolnici.

Ob 15. uri: Javen orlovski telovadni nastop v Ljudskem vrtu.

Vladna deklaracija.

Na seji skupščine v sredo, ki je mirno potekla iz-
vzemši izzivanja Pribičevićeve družbe, je prebral pred-
sednik vlade Ljuba Davidović vladno deklaracijo ali
izjavo, ki se glasi:

Vlada, kateri imam čast predsedovati, je smatrala
za svojo prvo dolžnost, da Vam razloži svoj delovni pro-
gram in zahteva od Vas podpore za svojo politiko. To je
razlog, da je takoj po svoji sestavi kot svoj prvi sklep
predložila kralju v smislu člena 52 ustave predlog, da se
skliče narodna skupščina na izredno zasedanje. Dajem
izraza sklepu vlade, da ostane čvrsto in neomajno na
parlamentarnem terenu. V tej prvi seji izrednega za-
sedanja povzamem besedo v imenu kraljeve vlade, da
vam razložim politiko, ki jo namerava voditi vlada, ki
se podreja vaši objektivni in merodajni oceni. Nova
vlada je prevzela upravo države s trdno pripravljenostjo
da usmeri politiko naše države v tem pravcu, kako
bi najprej prišla do definitivne konsolidacije notran-
jih razmer. Mi se popolnoma zavedamo vseh ogromnih
težkoč, ki obstojajo v veliki državi, kakršna je naša,
ki je sestavljena iz pokrajin, ki so jih delila stoletja in
usoda. Toda mi smo uverjeni, da se morejo vse te tež-
koče koliko toliko odpraviti in da se more to zgoditi
hitro. Tako se bo naša državna politika usmerila v prav-
cu pojačanja bratskega čuvstva, ki nas spaja in tako se
bodo oni, ki pred kraljem in narodom, pred zgodovino
in bodočnostjo, pred vami, gg. narodni poslanci, nosijo
odgovornost za državne posle, zavedajoč se svoje dolž-
nosti, potrudili, da gredo, ne ozirajoč se na neizmerljive
formule, v bistvo vsakega problema in ga rešujejo z
onim širokim pogledom, brez katerega se v sedanjem
času v naši državi ne more storiti ničesar trajnega in
koristnega. Tako bomo preko vsega mi odgovorni po-
litiki prožeti z globokim uverjenjem, da se mora naš
skupni dom urediti skupno in dogovorno in da mora
temeljiti na neomajni slogi, pravičnem in srčnem spo-
razumu Srbov, Hrvatov in Slovencev. Mi ne smemo
drug drugemu jemati, temveč drug drugemu smo dolž-
ni zaupati, in to lojalno, brez rezerve in strankarske mi-
slji z vso bratsko ljubeznijo, ki nas kljub vsemu spaja.
To je temelj, na katerem bo tudi današnja vlada gradila
svojo politiko.

Celokupen program, ki ga imam čast razložiti, je
logično izveden iz te osnovne postavke. V zunanji poli-
tiki se bo vlada potrudila obrniti pozornost in storiti vse
v interesu našega naroda in ohraniti simpatije, ki jih
je pridobil naš narod. Kraljevska vlada hoče z nasto-
pom in delom napram vsakemu naglasiti in jasno očrta-
ti mednarodno važnost naše narodne države. Narod mo-
ra biti nanjo ponosen in mora vedeti, zakaj je nanjo
ponosen.

Na zunaj: mir, sporazum, Balkan Balkancem, stiki z
Rusijo.

Obračajoč strogo pozornost negovanju in jačanju
obrambne državne sile, bomo z največjo pozornostjo
čuvali in negovali veliko zvezo in dragocene simpatije,
ki jih je naš narod dosedaj že dosegel. Potrudili se bo-
mo, da postane zveza naše države s Francijo, Angleško
in Ameriko stalna in nesprejemljiv element njihovih zu-
nanje, kakor je tudi temeljni element naše zunanje po-
litike. Storili bomo vse, da se vzdrži zveza, sklenjena z
Italijo v nadi, da bodeta obe državi imeli koristi, ki

bodo kompenzirale težke žrtve, ki so storjene, da je
prišlo do te zveze v interesu miru.

Istotako, gg. narodni poslanci, se bomo potrudili z
vsemi silami, da obdržimo zvezo, ki spaja našo državo
s Čehoslovaško in kraljevino Rumunijo in da to zvezo
storimo čimbolj intimno, ker smo uverjeni, da je ona
osnova miru in mirnega razvitka v srednji in jugo-
vzhodni Evropi. Vzemajoč za temelj miru spoštovanje
sprejetih mednarodnih pogodb, bo na tem temelju
kraljevska vlada zahtevala brezpogojno upoštevanje
političnega reda, ki je ustanovljen po mirovnih pogod-
bah, ki jih je naša država podpisala, in to od vseh in od
vsakega. V kolikor niso določila pogodb izvršena, se
morajo izvršiti. Kraljevska vlada se bo trudila vzdržati
in negovati korektne in prijateljske odnose z vsemi
državami, posebno s svojimi sosedi. Stojec na sta-
lišču »Balkan balkanskim narodom«, bo kraljevska
vlada obračala posebno pozornost našim sosedom na
Balkanu.

Vlada se nadeja, da bo globoka solidarnost intere-
sov, ki vežejo vse balkanske narode, in zavest, da svo-
boda in nezavisnost niti enega od njih ne sme biti
ogrožena, da ne bi že samo s tem bila ogrožena varnost
tudi vseh ostalih, naredila vse, da njih želja po ustvar-
janju in okrepitvi prijateljskih odnosov rodi uspehe.
V vsakem slučaju se bo vlada potrudila, da obdrži pri-
jateljske zveze, ki že obstojajo med našo državo in
Grčijo.

Končno se vlada nadeja, da bo čimprej mogla vzpo-
staviti normalne odnose z državami, s katerimi še
ožje zveze niso obnovljene. Razumljivo je, da bo pri tem
skrbno gledala, da se niti najmanj ne krši naše držav-
no in narodno dostojanstvo in naši interesi.

Kot evropska in demokratska država moramo osta-
ti solidarni z velikimi zapadnimi demokracijami, ven-
dar se vlada nadeja, da bo našla način, da zenači na-
sprotna gledišča glede mednarodnih odnosov in med-
narodnih obveznosti in odstrani vse, kar je bilo do dan-
es glavna zapreka obnovi odnosov z Rusijo.

Kraljevska vlada bo v imenu naše države, ki ji
vedno stoji pred očmi ideal mednarodnega miru, sto-
rila seveda vse, kar je mogoče, da se ta ideja še bolj
razvije.

Doma: red in poštenje, boj korupciji.

Z ozirom na svojo osnovno zamisel bo kraljevska
vlada v notranji politiki povzela vse mere, da se čim
prej ustvari povoljna atmosfera, vzajemnega razume-
vanja in strpljivosti, ki je neobhodno potrebna, da se
veliki problemi v naši državi lahko pravilno rešujejo s
sodelovanjem vseh narodnih elementov. Kraljevska vla-
da bo napela vse sile, da se v državno upravo uvede več

reda in korektnosti v delu, strogosti in absolutnega ne-
strankarstva in da se v največji meri pobija strankar-
stvo in da se zagotovi točno izvrševanje in poslovanje
državnih zakonov.

Posebno bo gledala, da za vsako ceno in z vsemi
sredstvi izkorenini korupcijo, pa četudi z drakonskimi
merami prepreči demoralizacijo organov državne upra-
ve. Da bi v tem lažje uspela, bo vlada delovala na to,
da predloži parlamentu v tem sklicanju poseben za-
konski predlog.

Treba je, da se uprava poenostavi, da se odgovor-
nost precezi in da se po vsej državi v vseh upravnih
institucijah izenači zakonodajstvo. Vlada vam bo torej
še v tem sklicanju predložila nekoliko najnujnejših
zakonskih predlogov v tej smeri.

Proti tenorju.

Čuvajoč politične in državne pravice vseh naših
državljanov, ki so z ustavo in drugimi zakoni zajam-
čene, bo vlada najodločnejše pobijala vsak poskus, pa
naj pride s katerekoli strani, ki bi imel ta cilj, da ogro-
ža te pravice in obstoječi pravni red nasilnim in ne-
postavnim potom.

Pospešitev samouprave.

Vlada je odločena, da čimprej, čim ji bo dana
možnost, pride na reševanje težkega in mučnega proble-
ma samouprave v vsej njegovi obširnosti. Pa že pred
tem je vlada sklenila, da vam predloži potrebne zakon-
ske predloge, ki bodo omogočali, da se prične samo-
upravno življenje čimprej vsaj tam, kjer je to danes
mogoče, četudi samo v mali meri, v kateri je to po se-
danjem zakonodajstvu mogoče. Ono, kar se glede tega
lahko stori brez novih zakonskih pooblastil, se bo brez
odlašanja zgodilo.

Nujni zakonski predlogi.

Četudi smatra vse te zadeve kot nujne in neodlož-
ljive, se vlada zaveda, da življenje in potrebe ljudstva
ne čakajo na formule, in bo radi tega prišla z vsemi
gornjimi zadevami in tudi pred njimi prešla na izvrše-
vanje zelo potrebnih zakonov, za katere smatra, da se
nikakor ne smejo odlagati. Tako je med ostalimi skle-
nila, da še v teku izrednega zasedanja predloži invalid-
ski zakon, zakon o pomoči prebivalstvu, ki je trpelo
vsled poplav, zakon o poljedelskih kreditih in spre-
membe, oziroma dopolnila k zakonu o državnih usluž-
bencih.

Izenačenje in reforma davkov.

Vlada smatra, da je skrajni čas, da se resno pri-
stopi k reformi posrednih in neposrednih davkov, k
pravični razdelitvi in izenačenju davčnih bremen v ce-

Schicht

Pravo
Schicht-ovo milo z znamko „Jelen“

je priljubljeno pri vseh varčnih gospodinjah!
Pravo samo z imenom „Schicht“ in znamko
„Jelen“!

Dušica.

Roman v treh delih. Angleški spisala B. Orczy.
Prevedel Paulus.

37

»No no, državljani Chauvelin —! Ne pozabite, da
smo mi, kar nas je pri odboru za javno varnost, veliko
na slabšem nego vi! Vi govorite jezik teh ljudi, mi ne!
Vi poznate njihove navade in običaje, veste, kako mi-
slijo, kaj delajo, — mi vsega tega ne vemo in ne pozna-
mo! Videli ste na Angleškem ljudi, ki so člani tiste
lige, ste govorili z njimi, videli ste tudi tistega človeka,
ki je njihov vodja, in dobro ga poznate, — tistega, ki ga
imenujejo »Dušica«, mi ne —!«

Sklonil se je čez mizo in napeto zrl v suho, blede
lice Chauvelinovo.

»Če poveste ime tistega človeka, — vsaj meni sedaj
tukajle — če mi ga popišete, veliko lažje pojdem na
delo! Lahko bi mi ga imenovali, državljani Chauvelin.
— če bi le hoteli!«

»Ne morem!« je odgovoril Chauvelin trmasto.

»Ah, mislim da bi —! Pa naj bo! Nočem vam oči-
tati vaše molčečnosti! Sami bi radi želi sadove svojih
trudov in sami si hočete poiskati maščevanje za bridko,
grenko ponižanje, ki ste ga doživeli —. Je razumljivo!
Naj bo —!«

Toda ako vam je življenje ljubo, državljani, nikar
preveč ne skoparite s svojo skrivnostjo! Če poznate mo-
ža, poiščite ga, najдите ga, zvabite ga na francoska tla!
Potrebujemo ga, ljudstvo ga mora imeti —! In če ljud-
stvo ne dobi kar potrebuje, se bo obrnilo zoper tiste, ki
mu kratijo njegov plen!«

»Če prav razumem, državljani Robespierre«, je dejal
Chauvelin suho, »stoji zadeva tako, da zavisi vaše

življenje in življenje republikanske vlade od tega, ali
dobimo v pest »Dušico« ali ne —.«

»In tudi vaše življenje —!« mu je odvrnil Robe-
spierre enako suho.

»Hm —! To mi je bilo kolikortoliko že precej
dobro znano. Pa verjemite mi ali pa ne, državljani, za
to se ne brigam mnogo. — Le tole bi vas rad vprašal.
Kaj mislite ukreniti in ali mi vobče hočete pomagati,
če bi se lotil dela in skušal zvabiti tistega — človeka na
francoska tla?«

»Vse vam damo, — sveda, če imate kak določen,
jasen načrt!«

»Imam. — Toda poslati me morate na Angleško
vsaj v poluradni lastnosti. Nič ne bom dosegel, če se
bom moral skrivati po kotlih.«

»To ne bo težko. — Že nekaj časa sem se pletejo
med našo in angleško vlado pogovori o zaščiti fran-
coskih podanikov, ki živijo na Angleškem. Mnogo pi-
sem je že potovalo sem in tja čez »Rokav« v tej zadevi
in prav te dni so nam Angleži svetovali, naj pošljemo
poluradnega predstavnika k njim, ki bi vprašanje v
ustmenih pogovorih uredil. — Pa pošljemo vas, če vam
je prav!«

»Zelo prav! Druga ne potrebujem ko primerno ob-
leko. Pa mislim, da bo tale sivkasta prav dobro služila.«

»To je vse?«

»Ni še čisto vse —. Par načrtov imam v glavi, pa
vedeti moram, da mi zaupate. Predvsem pa — oblast in
moč moram imeti, polno, neomajeno oblast!«

Nič več ni bilo neodločnosti in strahu v bledem, su-
hem obrazu drobnega človeka, ki je zrl grozečemu vo-
ditelju revolucije polno v oči in krepko položil stisnjeno
pest predse na mizo.

Robespierre je nekaj časa molčal. Presunljivo je
počivalo njegovo bistro oko na nepremičnem obrazu
Chauvelinovem, skušal je brati v njegovih resnih, stis-
njenih črtah, ali se ne skriva morebiti kaka sebična,
državi nevarna namera za zahtevo po polni in neoma-
jeni oblasti.

Pa Chauvelin ni trenil pod pogledom, ki bi bilo
pod njim prebledelo vsako lice v Franciji od smrtne
groze.

In po kratkem molku je Robespierre mirno od-
govoril:

»Dobili bode polno moč in oblast vojaškega dikta-
torja za vso Francijo in za vsak kraj, kamor pridete.
Preden odidete na Angleško, vas bo revolucionarna
vlada imenovala za predsednika vseh pododborov glav-
nega odbora za javno varnost. To hoče reči, da morajo
vsako povelje, ki ga daste, pa najsibo v kakršnikoli za-
devi, ubogati pod smrtno kaznijo.«

Nagel, rahel vzdih je ušel Chauvelinu. Popolno za-
dovoljstvo je zvenelo iz njega. Ni ga skušal udušiti
niti pred samim Robespierrom.

»Ljudi bom potreboval«, je nadaljeval, »pomoč-
nikov! Recimo — vohunov. In seve — denarja tudi!«

»Oboje dobite! — Celotno krdelo tajnih vohunov ima-
mo v službi na samem Angleškem in reči moram, prav
dobro opravljajo svoj posel. Po nekaterih krajih vlada
veliko nezadovoljstvo. Posebno po mestih vre. To je
delo naših ljudi —. In — ali poznate gledališko igral-
ko Candeille? Vrinila se je v gotove politične kroge
londonske ter prireja gledališke predstave, koncerte in
druge prireditve v prid »ubogim pariškim sestrancim.«
Mnogo nam je že koristila.«

»Ženske so za take posle vedno zelo uporabne. —
Poiskal bom igralko Candeille.«

(Dalje prihodnjič).

li državi. To je potrebno ne samo radi reda v državi, temveč iz razlogov ljudskega miru in sloge, ki je poglavitne važnosti za to vladu. Nihče v naši državi ne sme imeti, četudi samo umišljeno čustvo, da je eksploatiran in zapostavljen, kakor tudi ne sme biti nikogar, ki bi mislil, da mora biti protežiran.

Vlada se nadeja, da bo že izvršitev vseh navedenih mer znatno ublažila gospodarske in socialne težkoče, s katerimi se borimo, odločilno pa je, da v svrhu čimhitrejšje odstranitve teh težkoč podvzamemo tudi druge potrebne korake.

To vam je nakratko program vlade. Brezdvomno je obsežen. Za njegovo izvršitev je potreba časa, moči in dobre volje. Vlada prevzame nase obveznost, da ga izvrši, če bo uživala zaupanje in bo dobivala podporo skupščine. Gg. poslanci, vlada zahteva od vas to zaupanje in podporo. In ko smo vam odkrito in lojalno razložili svoj program in politiko, vas prosimo, da o njem sklepate. Vlada je prepričana, da bo vaš sklep narekovan samo od razlogov, ki jih nalaga skrb za visoke narodne interese. Sprejemajoč objektivno kritiko parlamenta, pa naj bo kakoršnasikoljubni, vas vlada prosi samo enega: da bo ta sklep jase! Vlada pa bo z ozirom na vaš sklep izvajala posledice, ki jih bodo določili ti sklepi.

Politične beležke.

Debatja o vladni deklaraciji. O vladni deklaraciji in proti vladi je v parlamentu prvi govoril Pribečević. V dolgem govoru je skušal dokazati nezakonitosti režima in narodno nezaupanje do vlade. Vse navedeno je bilo pa enakovredno s slučajem »Balkanovega« urednika Saviča, ki je bil sedaj prisiljen nastopiti že davno izrečeno in zaslužno zaporno kazen. Socialist Divac je kritiziral prejšnji režim ni pa jasno povedal, za koga bo sedaj glasoval s svojim tovarišem. Globok vtis je napravil govor notranjega ministra Petroviča, ki je odgovarjal poslancu Grisogonu. Minister je prav jasno razložil, da se vrača red in mir v državo. Medklice samostojnih demokratov je kratko zavračal: Dolgo ste bili na vladi, pa je bilo veliko slabše kot sedaj, ko je nova vlada še le 10 dni. Sedaj se ne bo več zgodilo, da bi organi pri zasledovanju razbojnikov ubijali nedolžne ljudi, otroke in žene ter požigali hiše. Listi samostojnih demokratov prinašajo lažnjiva poročila o izgrelih, če se pa res kaj zgodi, se pa izkaže, da so povzročitelji ljudje, ki ne pripadajo strankam sedanjé vlade.

Utiš vladne deklaracije na Hrvaškem. Zagrebški listi razen »Riječi« z zadovoljstvom opozarjajo na fakt, da se v vladni deklaraciji govori o hrvaškem vprašanju. Hrvatsko vprašanje se je prvič konstatiralo z oficijelne strani. Sedaj je hrvaško vprašanje naglašeno kot osnovna točka vladne deklaracije. Sedaj se oficijelno priznava, da brez rešitve hrvaškega vprašanja ni splošne konsolidacije države. Z zadovoljstvom se je vzela na znanje deklaracija vlade tudi glede zunanje politike. Zlasti se podčrtava del, ki govori o soli darnosti z zapadnimi demokracijami. Veliko važnost se polaga tudi na tisti del deklaracije, ki govori o odnošajih z Rusijo.

Iz delovanja nove vlade. Minister za agrarno reformo Vesenjaj je izdal naredbo, da se odklanja posredovanje advokatov pri reševanju agrarne reforme. Dosedaj so nekateri beograjski advokati vsled dobrih zvez z nekaterimi ministri položaj izrabljali v svojo korist, ker so s posredovanjem zaslužili ogromne svote. — Železniški minister g. Sušnik je začel z energično akcijo proti korupcionistom v njegovem ministrstvu. Odstavil je inženirja Buša, ki je bil delegat države v tvornici vagonov v Brodu. Odstavljen je radi korupcijskih afer, radi katerih bo prišel pred sodišče. — Ker je prejšnja vlada začela mnoga važna železniška dela, pa ji je zmanjkalo denarja, je dela enostavno ustavila. Ministrski svet je določil sedaj 25 milijonov din. za nadaljevanje železniških del. — Poslanci Jugoslov. kluba so se zavzeli za po toči odklopanje kraje v Sloveniji. Vlada je obljubila, da bo določila večmilijonski kredit za pomoč tem krajem.

Po svetu.

Kako je v Bolgariji? V Beograd sta pribežala iz Bolgarije bivša zemljoradniška ministra Nedeljko Atanasov in Hristo Stojanov. Bila sta od preobrata sem, to je dobro leto, zaprta po sofijskih ječah. Ko sta bila od sodišča oproščena, pa vlada ni hotela, da bi prišla na svobodo. Vse je kazalo, da je bilo sklenjeno, spraviti oba na tihem na drugi svet, kakor se je zgodilo z mnogimi drugimi opozicijonalci. Zadnji čas sta pa prišla oba v bolnišnico, odkoder sta s pomočjo nekega stražnika utekla. Na bolgarski vladi sta dve struji: ena za najhujši teror in pobijanje svojih nasprotnikov, druga pa kaže nekaj želje po zakonitosti ter rada vidi, če žrtve pobegnejo. Med vlado in makedonskimi komiti so odnošaji tudi silno napeti in vlada se svojih zaveznikov nič manj ne boji kot opozicije.

Rusko-angliška pogajanja, ki so se vsled nenadnega odpora ruskih delegatov že skoro razbila, so se pred par dnevi vnovič pričela. Sedaj vlada na obeh straneh večja popustljivost in pričakovati je, da se bo te dni trgovska in splošna trgovska pogodba med obema državama podpisala.

Kongres črncev. Dne 1. t. m. se je začel v Now Jorku velik kongres črnokožnih narodov, na katerega so dospeli delegati iz Afrike, Zapadne Indije in večjih mest Amerike. Začel se je z velikim manifestacijskim ob-

hodom po mestu, katerega se je udeležilo nad 10 tisoč črnokožnikov. Predsednik kongresa je znani zamorski propagator Garney, ki se sam naziva »kralj Afrike«. V svojem otvoritvenem govoru je pozival navzoče, da naj se čimprej preselijo nazaj v svojo prvotno domovino — Afriko, kjer jih čaka naloga, da prevzamejo oblast nad tem kontinentom, ki po vseh zakonih pripada samo njim.

Domače vesti.

Ustavljena centralistična delitev Slovenije. Po upokojitvi Žerjavovih velikih županov dr. Baltiča v Ljubljani in dr. Pirkmajerja v Mariboru je bil imenovan za celo Slovenijo kot veliki župan Baltičev prednik v Ljubljani g. T. Šporn, ki je znan kot dober in objektivni uradnik. Z imenovanjem enega velikega župana za celo Slovenijo je ustavljena centralistična delitev Slovenije in začela se je smer vzpostavitve slovenske ljudske samouprave, katero je hotel dr. Žerjav s slovenstvom vred ubiti. Z imenovanjem je dano dr. Špornu zadoščenje za od Žerjava njemu prizadete krivice, Baltič in Pirkmajer sja pa lahko srečna, da gresta v pokoj in ne kam drugam. V Mariboru bo kot delegat velikega župana g. dr. Vodopivec. »Jutro« se po svoji navadi laže o velikem razburjenju vseh slojev mariborskega prebivalstva nad ukinjenjem mariborskega velikega županstva. »Sloje«, katere meni »Jutro« slamorezec, itak dobro poznamo, zato o tem ni treba izgubljati niti besede. Pirkmajer je dobo svojega velikega županovanja porabil največ za to, da je spisal okrog 200 poslovnih pism svojim prijateljem v pijski okraj, sedaj si pa lahko »Jutrovega« slamorezca vzame za pomoč za drugo serijo svojih pism.

Prepir v vrstah policajdemokratskega Izraela. Kako sijajno stoji žerjavščina v političnem oziru, nam najbolje dokazuje prepir, ki vedno izbruhne v vrstah policajdemokratov, kadarkoli se jim ponesrečijo njihove politične mahinacije in jim poštena javnost prismoji kako posebno toplo. Po zadnjih skupščinskih volitvah, ko je odnesla Žerjavova stranka iz volilnega boja komaj enega pol poslanca, je moral prevzeti nase kot grešni kozel odgovornost za zafurano demokratsko politiko v Sloveniji dr. Kukovec, katerega so koj po volitvah odstavili od vodstva stranke in ga naglali v puščavo zapečnega kimanja in molka. Za dr. Kukovcem je pokrpal pretrgane vaje slovenskih demokratov dr. Žerjav. A kar je enkrat zakrpano, ni več celo in se v drugič še veliko rajši in lažje strga kot prvič. Tako je tudi dr. Žerjav kot šef slovenske policajdemokracije preveč natezal pošite vaje, utrgale so se v drugič in to tako, da jih ne bo mogoče več sešiti. Koj po sestavi in usidranju nove vlade se je začel med demokratskimi mladini v Ljubljani ljut prepir in iščejo sedaj onega, ki je glavni krivec, da so se slovenski demokratje mesto na Davidoviča naslonili na Pribečevića. En del mladine dolži dr. Žerjava kot glavnega krivca, dr. Žerjav pa zvrča polomijo in špekulacijo s svojimi političnimi cekini na dr. Kramerja. Ta ravno kar omenjeni boj se postruje in bo postal njegova žrtev dr. Kramer, ker dr. Žerjav je kakor cigan, kadar se priplazi do oblasti, zmožen, da bi obesil svojega lastnega očeta v sredi Ljubljane in se bo v skrajnem slučaju otresel za vsako ceno tudi svojega najboljšega prijatelja dr. Kramerja, ki bo postal za dr. Kukovcem grešni kozel, katerega bo podil dr. Žerjav v puščavo. . . . Če se bo dr. Kramer moral udati v dr. Kukovo usodo, bo potem ostal dr. Žerjav sam pri prevrnjenih demokratskih koritih in gorje čloku, ki v nesreči biva sam!

Pravi odgovor še pride. Od Sv. Petra pri Mariboru odgovarjajo g. Verliču to-le: Judje so imeli v starem testamentu navado, da so poiskali v gotovih časih kozla, ki so ga potem kot nosilca vseh njihovih grehov potisnili v prepad. Podobno ulogo igra naš Fran Verlič in sicer tako le: 1. Pri igri našega društva »Skala« je, najet od naših samostojnežev in demokratov, »politiziral« na odru tako neslano, da so se zgražali celo njegovi pristaši. Ali in koliko je pri tem zaslužil, za enkrat ne morem reči, toda govori se marsikaj. 2. Na lepo uspeli shod SLS dne 3. avg. so poslali Verliča, da bi delal zgago. Blamiral pa se je s svojimi neslanimi medklici tako, da si bo vsak pes prej premislil, predno ga bo povohal. 3. V »Taboru« št. 177 se je Verlič podpisal ter s tem prevzel vso odgovornost. Ne vemo, za kakšno ceno, vemo pa, da je začel pihati drugi veter, ki se ga marsikdo boji. Poseben strah pred njim imajo razni sokolski in orjunske navdahnjeni demokrati, ki bodo vkljub temu, da se sedaj dela nedolžne, prišli na svoj račun. Tisti obljubljeni ocvirk se že prazi na pristojnem mestu. Niti Verlič ga s svojim podpisom ne bo ohladil. Da smo naslovili vsakokrat svoje »brezmejno podle« dopise na pravi naslov, dokazuje Verličev dopis in podpis ter izjava nekega samostojneža. Ime je na razpolago. Vse izvijanje in kolesarjenje k Verliču ne bo pomagalo. Pa tudi korajžno ni skrivati se z aVerličev hrbet. Osebnost napadati pa ste začeli vi, samostojneži in demokrati, zato se vam povračuje, pa ne tako podlo kot vi. Sicer pa Vam bodo dali Šentpetrani odgovor, ki ga zaslužite.

Sporod proslave 5. obletnice osvobojenja Prekmurja, ki se vrši v nedeljo, dne 10. avgusta 1924 v Beltincih: I. Na predvečer v soboto, dne 9. avgusta, v Murski Soboti: a) ob 18. uri sprejem delegatov in društev; b) ob 20. uri slavnostni sprevod z bakljado in vojaško godbo skozi mesto na grobove za osvobojenje padlih vojakov. Sodelujejo pevski zbori. Zbirališče pred poslopjem srezkega poglavarstva; c) zvečer koncert z vojaško godbo. II. V nedeljo, dne 10. t. m. v Beltincih: a) ob 5. uri budnica; b) ob 8. do 9. ure sprejem gostov; c) ob 9. uri skupen pohod na slavnostni prostor; d) ob pol 10. uri slovesna služba božja na trgu pred cerkvijo, mašo daruje škofov odposlanec, pri maši poje pevski zbor in svira vojaška godba; d) po maši velik ljudski tabor, nato obhod po Beltincih; e) od 14. ure

naprej splošna ljudsk aveselica, sodelujeta dve godbi; f) ob 15. uri zborovanje delegatov v dvorani hotela Krona.

Na naslov državnega pravdnštva v Celju. Na velikonočni ponedeljek (21. 4. 1924) so zloglasni elementi oskrbnili cerkev na Gori Oljki. Med temi se je posebno odlikovala gđ. Anica Repič, hčerka mizarja Repiča, staroste Sokolov na Polzeli. Ta je prignala svojega spremljevalca visokošolca Z. Luznika iz temnih prostorov cerkvenega zvonika v cerkev, se je vsedla v spovednico ter spovedovala svojega spremljevalca. . . . Upamo, da ti ljudje, ker so udje Sokola in orjune, ne uživajo nobenih predprav pred zakonom, zato pričakujemo, da najsvetejše kar ima, sveti zakramenti, ne bodo nekažnovano zasramovani. O tej zadevi še bomo poročali.

Orjuna na orlovskem taboru, ki se je vršil dne 3. 8. v Smartnem ob Paki, je bila zastopana po Emilu Petriču, sinu tamkajšnjega industrijalca in podjetnika, tovarnarja in fabrikanta. Nebogljenček je prišel pod zaščito dveh gospodičen z orjunskega znakom inšpicirat prireditve, če se v redu vrši. Klobuk je menda iz previdnosti pustil doma in tako je, zanašajoč se na svoje urne noge, provociral po slavnostnem prostoru mirne telovadce in goste. Ste že slišali o večji predrznosti, ki prekaša največjo neumnost? Tako je imponiral s svojim orjunaškim vedenjem, da si niti sam stražmojster komandir Walland iz Velenja ni upal intervenirati in fanta pozvati, da odstrani ali znak ali same sebe. Stražmojster je menda pazil na varnost, da si morebiti kak telovadec noge ne zlomi, če pa orjunaš izziva na orlovski prireditvi z znakom, to ne spada več v njegov delokrog. Ni čudna tedaj predrznost tega izzivača. Orjunaček pa je moral nato vsled energičnega nastopa g. župana vendar le svoje rozičke skriti. Občudovati moramo hladnokrvnost in disciplino naših fantov nič manj kakor taksirati skrajno nesramnost Petričevega fanta, ter brezbriznost orožnikov.

Reducirani železničarji se pozivljajo, da pošljejo kar najhitreje svoj natančen naslov podpisanemu v svrhu sestanka, kateri se namerava sklicati. Franc Legan, progovni mojster, Maribor, Meljska cesta 32.

Nov vojni red na progi Maribor—Ptuj. Pričenši s 7. avgustom 1924 vozita na progi Maribor glavni kolodvor—Pragersko—Ptuj dnevno redno potniška vlaka št. 715b-812b in 813b-722b po sledečem voznom redu: Potniški vlak št. 715b-812b: odhod iz Maribora glavni kolodvor ob 11.21, iz Hoč 11.40, Orehovavas-Slivnica 11.47, Račje-Fram 11.53, Pragersko 12.12, Cirkovce 11.22, Sv. Lovrenc na Dravskem polju 12.30, Hajdina 12.41, prihod v Ptuj 12.46. Potniški vlak št. 813b-722b: odhod iz Ptuja 13.15, Hajdina 13.20, Sv. Lovrenc na Dravskem polju 13.29, Cirkovce 13.36, Pragersko 13.48, Račje-Fram 14.02, Orehovavas-Slivnica 14.07, Hoče 14.13, prihod v Maribor gl. kolodvor 14.23.

Sprejem gojenk v Kmetijsko-gospodinjstvo šolo Kmet. družbe v Ljubljani. Ta zavod se nahaja v Marijanišču in prične novo šolsko leto s 1. oktobrom 1924. Šola traja 11 mesecev, ki morajo biti najmanj 16 let stare, plačujejo mesečno za hrano, stanovanje, razsvetljavo in sploh za vse 500 din. Pouk sam je brezplačen. Deklice, ki žele vstopiti v gospodinjstvo šolo, morajo predložiti svoje lastno ročno spisane in nekelekovane prošnje zadnji čas do 25. t. m. Kmetijski družbi v Ljubljani. Prošnji je priložiti krstni list, zadnje šolsko spričevalo, zdravniško spričevalo, posestni list in obvezno pismo starišev ali varuha, s katerim se zavezujejo plačati vse stroške šolanja. Vsa potrebna pojasnila daje Kmetijska družba za Slovenijo v Ljubljani.

Kako bo volilo v nedeljo Velenje? Za bližajoče občinske volitve je bilo vloženih 5 list. Glavarstvo je potrdilo samo tri liste in te so: socialistična, druga je naša Slovenske ljudske stranke, tretja pa je orjunska. Vsled slabe udeležbe od naše strani in podpore sedanjih orjunciev so pri zadnjih volitvah dobili v roke občno socialisti, ki so znani centralisti. Dokaz temu služi to, da je sedanji socialistični župan in par socialističnih odbornikov podpisalo orjunske liste. Menda v zahvalo za nasilja napram sodrugom v Trbovljah in drugod. Tako se prelevijo socialisti v orjuncje. Delavci, odprite oči! Mi pa zato odklanjamo socialiste kakor orjuncje in gremo v nedeljo 10. avgusta vsi do zadnjega na volišče in volimo srednjo pot, ki je najboljša pot in homo vrgli v srednjo, to je drugo škrinjico. Da ne bodo občine Velenje komandirali ne orjunske socialisti, ne socialistično podprti orjunci! Stebrom orjunske liste bomo še posvetili v enem prihodnjih dopisov. Dotični, ki so iz nevednosti ali vsled pritiska ali tudi vsled laži pri agitaciji za podpise naselili orjuni, pa ta korak lahko popravijo s tem, da volijo dne 10. avgusta našo listo in izbrisejo s tem iz sebe ta madež.

Nevihta, toča, strela in požar. Od Sv. Miklavža nad Laškem poročajo: V soboto, dne 2. avgusta, ob 5. uri popoldan je prišla v smeri od Sv. Jederti in Laškega, to je od severozahoda, huda nevihta. Nebo je popolnoma zatemnelo, lilo je kakor iz škafe, med dežjem pa je padala tudi toča, največ je bilo toče v vasi Poučeno. Ko je glavni naliv pojenjal, je udarila strela v kozolec Ignacija Kokotec na Brstovnici. Kozolec je imel 8 oknov in bil napolnjen z žitom in senom, je bil seveda hipoma v ognju. Sreča je bila, da je bilo ravno prej veliko dežja, so bile strehe po vasi mokre, ogenj se ni razširil. Kozolec z vsemi pridelki je seveda pogorel do tal.

Slab prerok. Iz Laškega smo prejeli: G. organist Drolc ni ravno najboljši prerok. Malo pred padcem Pašičeve vlade se je rotil po gostilnah, da bo on prej minister kot pa dr. Korošec. Ako pa g. Drolc ne bo minister, bomo pa poskrbeli, da postane vsaj organist — na razpoloženju!

Aretacija Svetolika Saviča. Veliko zadoščenje je vzbudila v beograjskih krogih naredba notranjega ministra, da se mora aretirati Svetolik Savič, glavni urednik in izdajatelj zloglasnega »Balkana.« Savič je bil že v preteklem letu od rednega sodišča obsojen na dva meseca ječe, ker

je v svojem listu opsoval takratnega poslanca Pribičevića. Po obsodbi so mu najprej radikalno izposlovali odlog kazni, kasneje pa je demokrat Grisogono kot minister pravde preločil njegovo kazen na nedoločen čas. Ko je prevzel posle notranjega ministra Nastas Petrovič, je odredil Savičovo aretacijo, ker zakon velja za vse ter ne dela pri nikomur izjeme. Samostalni demokrati so to naredbo skušali uporabiti v svoje namene za agitacijo proti vladi. V debati o vladni deklaraciji je skušal demokrat Grisogono, bivši pravosodni minister, naslikati aretacijo Saviča kakor preganjanje časopisja od strani vlade. Nastas Petrovič mu je v svojem odgovoru to dobro zabrusil ter dokazal, kako je Grisogono kot minister pravde proti zakonom odlagal s kaznovanjem Saviča. — Takoj po aretaciji je Savičeva žena poslala dolg protestni brzojav kralju, kar bo pa le malo pomagalo, ker je baš »Balkan« pred nekaj dnevi nesramno napadal kralja, radi česar je bil tudi zaplenjen.

Nevihite v Slavoniji. Minuli pondeljek so divjale po celi Slavoniji strahovite nevihte. V mnogih krajih se je utrgal oblak in poplave so napravile ogromno škodo. Razdrtih je več železniških prog, med njimi tudi proga Osijek—Zagreb. Pri postaji Mikleuš je vsled naliva narastli potok odnesel železniški most ter razdrl progo na daljavo par 100 metrov. V Požeji je voda preplavila ulice ter začela udirati v hiše. Ker je povedenji prišla ponoči, ko je večina prebivalstva že spala, je bila rešilna akcija zelo težavna. Škoda vsled poplave je ogromna, ker so razdrte skoro vse ceste in mostovi na manjših slavonskih rekah.

Kačaki odnebli 2 milijona dinarjev. Macedonski razbojniki so postali zadnji čas neobičajno živahni. Te dni so napadli med Skopljem in Pečjo pri mestu Rakosa potniški avtomobil, s katerim se je vozil tudi blagajnik finančne uprave v Peči. Nosil je s seboj 2 milijona dinarjev iz Skoplja kot plačo za uradnike svojega okruha. Kačaki so mu pobrali ves denar, zraven pa še oropali nekega trgovca za 100 tisoč dinarjev. Po ropu so izginili v gozdovih. Okoliška žandarmerija je napravila na tolpo pogon ter jo kmalu zasledila. Nastal je boj, v katerem sta padla dva orožnika in 3 kačaki. Ostali roparji so z denarjem vred pobegnili.

Draga moja! Odkar delam po Tvojem nasvetu juho s pomočjo »Juhan«-a, uživam glede kuhanja največjo zadovoljnost svojega soproga. Imenuje me prvakinjo vseh kuharic!

949

Iz Ormoža.

Ormož. Dopisnik »Tabora« od srede mi je naročil, da se še kaj zlažem v mojem »Leibjournalu« »Straži«. Torej pričnem pri limanju. Pri ormoški Posojilnici in Pletarskem društvu sem si za časa vojne do preobrata prilimal 5 hiš z veletrgovino v Ormožu in 1 hotel v Zagrebu. Malo hišo s štacuno pri Veliki Nedelji, iz predvojne dobe še tudi imam. V ljutomerskih gorica in pri Jeruzalemu sem si prilimal nebroj hiš in vinogradov. V Mariboru je bila kar cela ulica moja, pa sem hiše zopet prodal, ker sva se s kompanjonom skregala zaradi limanja. Kot dobremu narodnjaku mi je zaupala Narodna Banka kar dva milijona 6 odstot. kredita za limanje. Po preobratu sem seznam o ljudskem štetju iz leta 1910 potvoril na ta način, da sem vpis moje narodnosti »slovenisch« prečrtal in čez zapisal »deutsch«-a, zato, ker sem v Jugoslaviji postal iz zavednega Slovenca Nemec, da bi se lažje izognil volitvam. Okrog sebe pa sem zbral vse Nemce, ki so vneti za Pašiča in Veliko Srbijo. Pred 12 leti sem izgubil puško in čelado iz spoštovanja do stare Avstrije, ki je največ radi tega propadla. Ker ljudstvo limanja ne trpi, — mi prede trda za glasove pri občinskih volitvah, — da že 14 dni delim posojila potrebnim volilcem, da si njih glasove prilimam. Kadar bom zopet župan, bom si vse nazaj prilimal. Kot dober komunist sem v zvezi tudi z boljševiki in Radičem. Poznamo me vse stranke in me tudi po možnosti podpirajo. Nočem od vas ničesar zastoj, tudi ne pisanja kilometer dolgega članka v »Taboru« čez mene. Ljudje, ki me poznajo bodo vsaj znali, da še živim. Zato pošljite mi račun, ker samo z »Bog plati« vas za prijaznost, ki ste mi jo izkazali, ne odslavimo. Vaš Ivan Rojs, prodajalec žemelj in kruha v Ormožu. — Prosim, vržite kroglico v mojo škrinjico, ki je za limance druga.

Iz Slov. Bistrice.

Pred volitvijo v Slov. Bistrici. Kakor kaže lažnjivi članek v 185. št. »Jutra«, sta zadnja dva članka iz Slov. Bistrice v »Straži« kar zbesnela našo orjuno. Člankov se ne dotaknejo, ker vedo, da je v njih sama resnica, pač pa obrekujejo naše liste, stranko, zlasti pa našega g. dekana. Ker hočejo s tem člankom odvrniti volilce od naše stranke, smo dolžni tem potom ovreči te laži. Lažejo, da je sramotil »Slovenec« tukajšnje Nemce. Lažejo zlasti zoper cerkveni konkurenčni odbor in s temi lažmi posebno agitirajo že mesece zoper našo stranko. Laž je, da je ta odbor pod vodstvom dekana, ker isti niti v odboru ni. Laž je, da so se oddala dela samo klerikalnim podreptnikom, ravno nasprotno je res. Načelnik je oddal dela Stupanu, Matušu, Scherfu, Srimšek, Brezniku, Kapunu, Podhraškiju in Gumzeju. Le Stupan je naš pristaš, zadnja dva pa sta celo strupena orjunca. Laž je, da se računi niso predložili in odobrili. Predložili so se okrajnemu komisarju in državnemu inženirju, katera sta našla vse v redu ter se čudila, da so se dela izvršila tako po ceni. Ta pohvala stoji v kolavdijskem zapisniku. Res je sicer, da župniki niso dolžni po postavi prispevati k popravni cerkev, kakor ne uradnik za pisarno, učitelj ne za šolo. Cerkev je za ljudst-

vo, ne za župnika. Ljudstvo ima duševno korist od cerkve, bližnji sosedje celo gmotno. Naj se zrušijo cerkve v Slov. Bistrici, pa bo orjunaš Omerzu moral zapreti svojo potiko in iti po svetu s trebuhom za kruhom. Zato ne smejo zlasti bližnji sosedje nikdar biti nevoljni s popravni stroški za cerkve. — Laž je nadalje, da bi bil dekan Cerjak oskubil svoje farane za dva milijona, ker se v njegovo korist ni dal niti vinar, za cerkvene potrebe pa se je prostovoljno darovalo polovico manj. Laž je, da je obral Rajhenburžane do kosti s svojimi stavbami, ker je zidal le s prostovoljnimi prispevki in nihče ni niti vinarja plačal prisilno za te stavbe. Vseh devet rajhenburških občin je dekanu Cerjaku poklonilo pri odhodu krasno diplomo, gotovo iz jeze, ker jih je Cerjak spravil na beraško palico, kaj ne? Laž je, da reflektira pri sedanjemu nabiranju za sirotišnico (kar imenujejo orjunci »samostan«) na občinski denar, ko vendar ve vsak meščan, da nabira samo prostovoljne doneske po celi Sloveniji in le s takimi namerava zidati dom za osirotele otroke, morda tudi za tiste, kojih starši ga sedaj obrekujejo. — Volilci, primerjajte pisavo »Jutra« in »Straže«. Niti enega očitanja »Straže« niso mogli naši demokrati ovreči, zato zmerjajo, lažejo, obrekujejo. Zato pa ne voli s takimi poštenjakoviči. Sedaj je ura, da se za vedno obračuni z našo orjuno, katera si hoče osvojiti občino, da bi svojčas zopet terorizirala mirne meščane. Zato v boj zoper orjuno, ki je sama jako slaba in hoče le s pomočjo nemških in socijalističnih glasov v našo sramoto zlesti na županski stolec. Prihodnje nedeljo naj bo za našo orjuno — sodni dan!

NAVODILA ZA MLADINSKA DNEVA V MARIBORU.

Polovična vožnja za fantovski dan je dovoljena za dneve od 20. avgusta do vključno 27. avgusta. Vsak udeleženec kupi na odhodni postaji celo enosmerno karto, žigosano na obratni strani s postajnim žigom. Te karte v Mariboru ne smete oddati, ker velja za vožnjo nazaj obenem z izkaznico, žigosano z žigom pripravljalnega odbora za mladinska dneva v Mariboru.

Izkaznice za polovično vožnjo pri dekliskem dnevu so veljavne od 7. do vključno 13. avgusta.

Iz Maribora.

ENI ORJUNCI BEŽIJO, DRUGI PA HOČEJO PARADO NA MESTU SVOJIH ZLOČINOV.

Iz Ljubljane so pobegnili orjunski prvaki v — Italijo k svojim vzorom, italijanskim fašistom. Od italijanskih fašistov so si najprej pridobili zagotovilo nemotnega bivanja v Italiji kot jugoslovanski »emigranti«, prijatelji Pašiča, ki se je tako lepo pobotal s fašistovski vladjo — in potem jih je vzela noč. Odšli so: inženir Kranjec, prej Ferdo, sedaj v pravoslavju Marko, neki Debelak, Egidij Perič, ki je župan neke obmejne občine dajal povelja, kako se naj praznuje Vidov dan, potem neki Zajc in Kuček, za njimi pa še odgovorni urednik »Orjune« Galeciga in Šantič, ki je bil soudeležen pri izgredu pred ljubljansko pošto, končnega z ubojem Zdravca. Ti »junaki« so poprej napovedovali slavne pohode v Italijo, da osvobodijo nerešene brate in prinesejo Mussolinijevo glavo kot vojno trofejo kar na krožniku ali pa vsaj njen skalp, sedaj se pa pred vzbujajočo pravico in zakonitostjo podajo pod varstvo italijanskih fašistov, da pri tem za vsak slučaj nadaljujejo svoje študije nasilja.

Kdor orjunce količkaj pozna, nad tem begom ne more biti iznenaden. Saj je veliko število orjuncv vedno z eno nogo v Italiji, z drugo pa tu pri nas in znano je že dovolj slučajev, da so razni silno navdušeni člani orjunskih »akcion« v pričo nevarnosti vojaških pozivov prav vneto dokazovali svoje tuje, italijansko državljanstvo, ali pa so se kar na tihem izgubili.

Ko orjunski prvaki bežijo iz države, se pa preostali zaslepljeni in zagrizeni teroristi še vedno ne začnejo zadevati pravega svojega položaja. Zaslepljenost in zagrizenost je velika tudi tu pri nas v Mariboru. Je čisto razumljivo. Orjuncem, katerim se niso odprle oči, ko so se v njihovih vrstah razkrili cerkveni in drugi tatovi, pijanski izgrezniki, sleparji, slaboumneži itd., pač ni pomagati. Sami od sebe ne bodo spregledali in edino moč zakona jih lahko napravi za neškodljive. Orjunska predrznost gre tako daleč, da pripravlja parado razvija svoje zastave za nedeljo, dne 7. septembra in to še posebej v Götzovi dvorani, ki je bila oškodovana z orjunske zločinske bombo. Zločinci še do danes niso izsledeni in bil bi pravi zasmeh pravice, reda in oblasti, če bi na orjunski paradi lahko šetali na mestu svojega zločina, motrili njegove posledice ali pa celo delali nove načrte za kak učinkovitejši atentat. Predrznost orjuncv sama najglasnejše kliče po razpustu terorističnih organizacij v državi in sicer vseh, orjune v Sloveniji pa najprej.

Se vedno sili z glavo skozi zid. Klub demokratskih poštarijev je še vedno junaško na delu in to največ po »Jutru« in »Narodu«, ker v resnici sta že celo mariborska stebra tega kluba Novak in Naglič vrgla puško v koruzo in ne vsiljuje več onih vsiljivih pristopnic. Na mariborski pošti je še ostal kot nespokorjeni grešnik in Žerjavov apostol orjunaš Radko Dvoršak, uradnik na tehničnem oddelku. Ta Radko še vedno deli ter vsiljuje med nižje poštne uslužbenke pristopnice za vstop v klub demokratskih poštarijev. G. Rade si bo to pehanje za dr. Žerjavovi ceki dobro zapomnil, zato bomo poskrbeli, da Žerjavovo zlato ne bo preveč bliščalo ter duhtelo po prostorih mariborske pošte. G. Radko, pomnite pregovor, ki pravi: Kdor ne uboga, ga tepe nadloga!

Ali se ne bi dalo štediti? Včeraj sem imel prilike spoznati, da bi zamogla naša država hraniti na enem mestu, kjer bi, mislim, nikogar preveč ne bolelo, prihranilo pa bi se mnogo denarja. Narednik 45. pp. je peljal z dvema vojakoma drva po Tattenbachovi ulici. Gotovo za kakkega častnika, ki vsak dobiwa letno 28 kv. metrov drv. Peljal jih pa ni na dom kakemu oficirju, ampak na dvorišče lesnega trgovca v tej ulici (prej V. Apih). Dejstvo mora biti: Oficirju drv ni potrebno, proda jih lesnemu trgovcu navadno po 2400 K ali 600 D leta pa nam ubogim param po 800 D. Mislim namreč, če gg. oficirji ne rabijo drv, naj nova vlada tudi tu malo poštedi, samcu pač ni potrebno 28 m drv letno. In račun, kak bi bil? Računajmo le okroglo: 3000 oficirjev-samec. Dobe naj letno le 8 kub. metrov drv. Tako prihrani g. minister vojne in mornarice letno 60.000 metrov drv (ki bi se jih naj raje dalo bolnicam!) to je v denarju 12 milijonov dinarjev. Doseženo pa bo tudi, da gg. oficirji ne bodo z drvami barantali, kar gotovo ne koristi njihovemu ugledu. Le mimogrede ta nasvet, v pomislek novi vladi!

xy.

Klub mariborskih poklicnih novinarjev. Osnova se je dne 7. julija t. l. klub mariborskih poklicnih novinarjev z namenom, da tvori podlago in krajevno podružnico bodočega novinarskega sindikata za Slovenijo, odnosno za celo državo. Člani kluba so: Lesič Ante, Golec Januš, Golec Jože, Gmajner Tone, Borko Božidar, Kasper Udo, Eržen Viktor in Rudolf Ozim. Za poverjenika je bil izbran g. T. Gmajner, ki ima nalogo, da stopi v stik z obstoječimi novinarskimi organizacijami v domačih krajih in v inozemstvu, po potrebi pa tudi s posameznimi novinarji v svrhu priprav za osnivanje sličnih klubov poklicnih novinarjev.

Nadaljevanje IV. redne seje mestnega občinskega sveta se vrši v pondeljek, dne 11. avgusta t. l. ob 19. uri v mestni posvetovalnici Dnevi red: Nadaljevanje dnevnega reda IV. redne seje.

Prepoved živinskih sejmov. Magistrat razglasa: Z ozirom na to, da obstoja nevarnost razširjenja slinovke in parkljevke, so živinski in svinjski sejmi do nadaljnjega za mesto Maribor prepovedani.

Krščanska ženska zveza vabi ponovno vse članice in prijateljke zveze na vrtno veselico dne 10. avgusta pri g. Birtiču »Pri mestni klavnic« Ob brodu št. 2. Ker je čisti dobiček namenjen v podporo revnih članic, želi obilno udeležbo odbor.

Industrijsko-obrtna razstava v Mariboru. Udeležitev se je zadnje dni zelo pomnožila, še celo prejšnji nasprotniki so se odločili za razstavo. Predpriprave so se delale s tako pridnostjo, da prav nič ne ovira pravočasno odprtje te znamenite letošnje razstave, katera bo zanimala vsakogar, kdor je prijatelj napredkov. Razstava je sicer v celoti en objekt, ali vendar se je tako ukrenilo, da se bo nahajal vseljni prostor deloma na vrtu, deloma pa v Prešernovi ulici, in da bo ta prostor prav okusno okrašen. Tu bo tudi sviral vsak večer godba, ki bo gotovo prav dobro kratkočasila obiskovalce. Tudi razstava sama, kot taka, se bo bržkone dobro obnesla, kjer razstavljenih bo mnogo predmetov, kakoršnih na prejšnjih razstavah ni bilo. Zato je tudi pričakovati, da bo to razstavo posetilo mnogo ljudstva. Kdor želi imeti še kaj natančnejših informacij, naj se obrne takoj pisмено ali ustmeno na upravo te razstave, katera se nahaja v Cankarjevi ulici 5 (dekliska meščanska šola). — Ker je še nekaj prostora na razpolago, se prijavnice še sprejemajo. Kdor se še hoče torej letošnje razstave kot razstavljalec udeležiti, naj se takoj prijavi. Prijavnice pa naj pošljejo še vsi oni vajenci, ki so se za vajeniško razstavo prijavili, brez katerih uprava ne more poslovati. — Delo na veseličnem prostoru se je pričelo in se nadaljuje s polno paro; tako da bo vse pravočasno dogotovljeno. Na veseličnem prostoru se oddajo še nekateri prostori, prostori za plakatanje se oddajo po ceni interesentom, ki naj se do dne 8. t. m. zglašijo v pisarni razstave. — Uprava razstave išče 26 dečkov, velikih 145 cm, ki so voljni nositi reklamne tablice po mestu, proti primernemu plačilu. — Legitimacije za polovično vožnjo. Generalna direkcija državnih železnic je dovolila 50%ni popust na vseh progah železnice v naši državi. Legitimacije, ki opravičujejo do polovične vožnje in prost vstop v razstavo, stanejo 20 din. in se dobe pri denarnih zavodih, obrtnih društvih in zadrugah po celi državi.

Razstava ob zaključku damskega prikojevalnega tečaja. Ob priliki zaključka damskega prikojevalnega tečaja v Mariboru, ki ga je priredil urad za pospeševanje obrti v Ljubljani, se priredi v risalnici meščanske šole II. razred, Slomškov trg razstava risarskih izdelkov, ki bo odprta 9. in 10. avgusta in sicer v soboto celi dan in v nedeljo do 12. ure dopoldne. Vstop brezplačen. Razstava bo nudila risbe za najrazličnejša damska oblačila, francoske, angleške, kakor tudi za perilo, delano po modelih, najnovejšega kroja. Na vpogled bodo tudi različni in najnovejši modni časopisi. K razstavi se vabi vse cenjeno občinstvo, posebno pa dame, katere so modji prijazne.

Matufanti mariborske gimnazije iz leta 1893-94 zbrani dne 6. avgusta t. l. pri svojem tovarišu Janezu Jurku v Starem trgu pri Slovenjgradcu so darovali za Dijaško kuhinjo v Mariboru lepo svoto 1000 D. Bog povrnil!

Gledališki oder, 15 različnih scen, komplet, se radi preselive nujno proda. Vpraša se: Karol Tratnik, gospodar Kat. pom. društva, Maribor, Orožnova ulica 3.

Koks in premog za kovačnice

prodaja vsako množino najcenejše

E. Rišavy, Maribor, Milnska ulica 23.

Dva dijaka VII in IV. realke iščeta za šolsko leto stanovanje s prehrano. Naslov pove upravnistvo. 442 2-1

Pekovski vajenec, zdrav, dobro razvit, se sprejme. Naslov v upravnistvu Straže. 445 2-1

Absolventinja dverazredne trgovske šole, večša vseh pisarniških del, išče službe kot kontoristinja ali prodajalka. Reflektira samo na priprosto hrano in stanovanje v hiši. Naslov v upravnistvu. 452

Dne 22. avgusta 1924 ob 10. uri dopoldne prodalo se bo na sodnji v Ptuj kmečko posestvo v Slatini, Paradižu in Pristovi (Kolednik), 27 oralov različnih zemljišč v 4 skupinah za najmanjše ponudke — vadija za vse treba 33.000 D, za dele kopnin se čaka po dogovoru. Pojasnila daje notar dr. Barle v Mariboru. 447 2-1

Gotove moške obleke, perilo za moške in ženske, moške hlače in delavske obleke kakor tudi vse drugo manufakturno blago od najcenejše do najfinejše vrste, nadalje gotove obleke za birmance kupite v trgovini F. Starčič, Maribor Vetrinjska ulica št. 15. 319

Strojno mizarstvo

HOCHNEGER & WIHER

Koroška c. 53 MARIBOR Koroška c. 53

se priporoča za izdelovanje pohištva in stavb kakor vseh v to stroko spadajočih mizarških izdelkov. — Pohištvo za sobe in pisarne trajno v zalogi.

Edini izdelovatelji stiskalnic „Patent Rudl“. Postrežba točna! Cene zmerne!

Enkrat-

ni poskus Vas prepriča, da je najboljša zobna krema „ITO“, — dobi se povsod. —

Obvestilo.

Čast nam je č. gg. duhovnikom in ostalim interesentom vljudno naznaniti, da nam je bilo mogoče vsled povečanja naše, že nad 100 let obstoječe livarne zvonov v Mariboru, Melje, izdelovati minulo leto okroglo 130.000 kg zvonov v največjo zadovoljnost naših odjemalcev. V dokaz temu nam služijo mnoga naknadna naročila kakor tudi številna zahvalna in priznalna pisma, ki so gg. interesentom in odjemalcem vsaki čas v originalu na vpogled. Letos pa smo vili že nad 100.000 kg zvonov tako, da nam je sedaj omogočeno našim cenj. naročnikom postreči z najkrajšim dobavnim rokom.

Vsled mnogih izkušenj naših prednikov in na podlagi dolgotrajne izkušnje ter upoštevajoč uspehe znanstvenih raziskovanj v najnovejši dobi, se nam je posrečilo izumiti novo konstrukcijo zvonov, kojih glavni glasovi se vedno harmonično ujemajo s vsemi posstranskimi glasovi, vsled česar dajo one divne, dolgo in globoko doneče odmeve, radi katerih hvalijo naše zvonove brez izjeme vsi glasbeni strokovnjaki.

Vsled naših starih poslovnih zvez z največjimi kovinskimi topilnicami dobivamo kovine najboljše kakovosti iz prve roke in vsled tega tudi najcenejše.

Uspehi, katere smo dosegli z intenzivnim delom, so nam bili v spodbudo, ustvariti izdelek trajne vrednosti tako, da imajo garancije trdnosti tudi dejansko vrednosti, vsled česar brez pretiravanja smelo trdimo, da nismo samo največja, ampak tudi najsolidnejša livarna zvonov v Jugoslaviji!

K sklepu še pripomnimo, da je v naši zvonarni vedno večje število zvonov izgotovljenih in nam je zato omogočeno, cenj. odjemalcem pri event. obiskih napraviti poskuse na posameznih zvonovih ali pa tudi v skupinah; to je tudi najboljše prilika, kjer se lahko vsak interesent prepriča o dobrih lastnostih naših zvonov. Priporoča se:

LIVARNA ZVONOV IN KOVIN,
Inž. J. in H. Bühl, Maribor.

Kolesarji pozor!

Popravila koles, kakor moderniziranje, emajljanje, poniklanje i. t. d. se točno, solidno in trpežno izvršijo v

mehanični delavnici

Divjak & Gustinčič,
Maribor

Vojašniška ulica št. 13

Nadalje se sprejemajo popravila šivalnih in pisalnih strojev vseh vrst, gramofonov i. t. d., kakor tudi vsa specialna stru-
garska dela.

CUNJE

krojaške, suknjene in platnene odpadke, staro železje, kovano in vilito, glaževino, kakor odpadke vsake vrste kupujem po najvišjih cenah

A. Arbeiter,

Maribor, Dravska ulica 15.

Zamenjam tudi staro železje, katero je za uporabo, s kovinskimi odpadki in vilitino.

EDINO
JUHAN

NADOMESTI IN PREKOSI OKUS IN REDILNOST MESA V HRANI.

oglašujete

samo potom

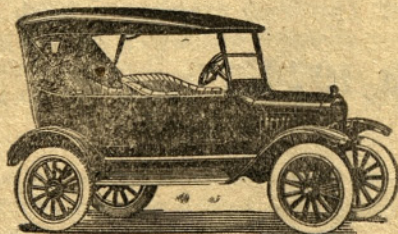
Oglasnega zavoda

F. Voršič-a
naslednik,

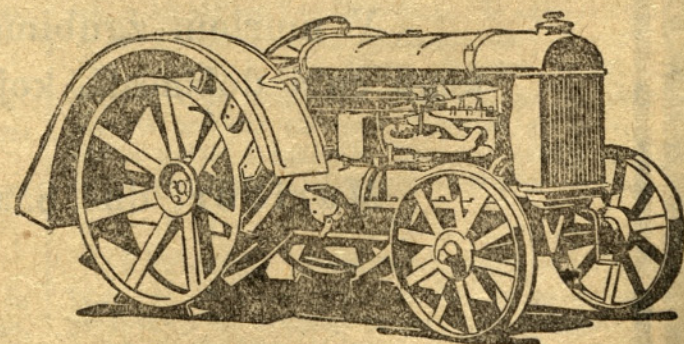
Maribor, Slomškov trg 16.

Pojasnila brezplačno!

Ford
THE UNIVERSAL CAR

Dosedaj čez 10 milijonov avtomobilov izdelanih. — Zadnji milijon izgotovljen v 132 dneh. — Vsled tega najcenejši avto sveta.

Fordson traktorji.

Univerzalni stroj za poljedelstvo in prevažanje velikih tež. — Pogon s petrolejem. — Letna produkcija 300.000 traktorjev. — Velikega pomena za nar. gospodarstvo.

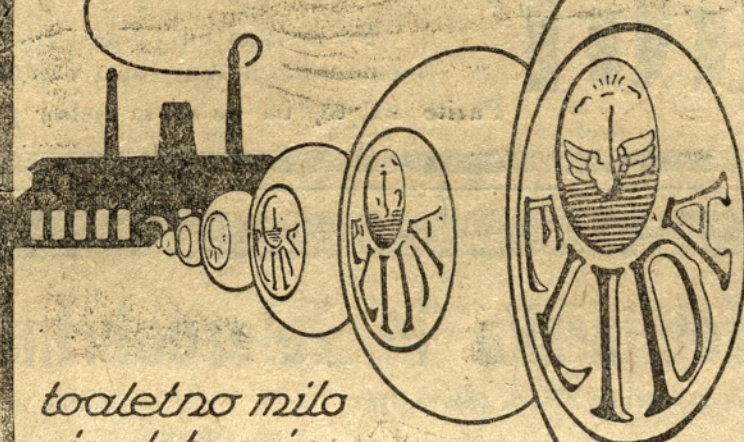
Zastopstvo: American Import Co. Maribor, Koroška c. 24.

Od slej se

razlikuje izvrstni, iz davna preizkušeni »Pravi : FRANCKOV : kavni pridatek« od ponarejenih proizvodov tudi že na zunan po novi, rjavomodro-beli etiketi. — Na tej se posebno iztičejo karakteristični znaki razlikovanja, ki so: in »Franck« in »kavni mlinček«.

»Pravi : FRANCK : z mlinčkom« zahvaljuje svojo splošno priljubljenost izvrstnemu aromu in prijetnemu okusu ter svoji izdatnosti in tečnosti.

Lida -

*toaletno milo
je dobro in
vedno enako
dobro*

Denar naložite

najboljše

najvarnejše

pri

Spodnještajerski ljudski posojilnici r. z. z n. z.

v Mariboru, Stolna ulica št. 6,

ki obrestuje hranilne vloge po

8% in 10%

oziroma po dogovoru.

Somišljeniki, širite naše liste.

Zadružna gospodarska banka d. d., podružnica v Mariboru.

➡ V lastni, novozgrajeni palači, Aleksandrova cesta 6, pred frančiškansko cerkvijo. ➡

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje! — Najvišje obrestovanje vlog na knjižice in v tek. računu.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razr. loterije.

MAGGI-jeva zabela dopolnjena za 25 do 50 odstotkov ceneje!

Ne zavržite torej Vaše izpraznjene MAGGI-jeve steklenice, temveč pustite si jo od Vašega trgovca po znižani ceni zopet napolniti. — Za to so pripravne samo MAGGI-jeve steklenice št. 0, 1, 2 in 3.

Pazite na to, da se Vaša seboj prinešena prazna steklenica samo iz te velike MAGGI-jeve steklenice dopolni.

Prva žebljarska in železoobratna zadruga v Kropi in Kamni gorici.

Pisma: Žebljarska zadruga, Kropa (Slovenija).

Telefon interurban: Podnart 2.

Brzjavke: Zadruga Kropa.

Žebli za normalne in ozkotirne železnice, žebli za ladje, črni ali pocinkani, žebli za zgradbe, les i. t. d., žebli za čevlje. Spojke za odre in prage, spojke za ladje in splave. Železne brane. Zobje za brane. Kljuke za podobe, zid. cevi, žlebe i. t. d. Vijaki z maticami. Podložne pločice. Matice. Zakovice za tenderje, kotle, soče, mostove, pločenino, kolosa itd. Vijačni čepi. Verige.

Vsi v našo stroko spadajoč železni izdelki po vzorcih in rabah najceneje.

Ilustrovani ceniki na razpolago!

Spolnujemo žalostno dolžnost, ko naznanjamo vsem prijateljem in znan-
cem o žalibog prehitri smrti našega visokospoštovanega kuratorja, gospoda

Dr. Jožefa Possek.

V umrlem zgubimo moža odličnega značaja in velikih zaslug ter izred-
nega čuta dolžnosti, kojemu ohranimo trajen časten spomin!

Maribor, dne 8. avgusta 1924.

Tomaza Götz

pivovarna in sladna tovarna.